

ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

Δ.Π.ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Γ'

ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 3 του 'Απριλίου 1908

ΓΡΑΦΕΙΑ 'Οδός Οικονόμου: αριθ 4 — ΑΡΙΘ. 142

ΤΙΜΗ

ΣΤΗΝ ΙΛΙΑΔΑ ΤΟΥ ΠΑΛΛΗ

Ἡ Δημοτικὴ γλῶσσα, πού τόσο λυσασμένα κι ἀτίμα βρίζεται ἐδῶ, στὸν τόπο πού μιλιέται, ἀπὸ μερικὸς στενοκέφαλους δασκάλους κι ἀπὸ δύο τρία εὐνοησμένα κοπέλια τους, τιμιέται καὶ δοξάζεται ἀπὸ τοὺς σοφοὺς Εὐρωπαίους πού βλέπουν τὰ πράματα μὲ μάτια φωτεινά κι ἔχι μὲ Χατζιδάκιχα ματογυάλια, θαμπωμένα ἀπὸ τὴν κακὴ πίστη καὶ στενοκεφαλιά.

Μὲ χαρὰ θὰν τάκούσουν οἱ δικί μας, καὶ μὲ λύσσα οἱ δασκάλοι, πῶς ἡ «Association pour encouragement des Études Grecques» τοῦ Παρισιοῦ βράβεψε τώρα τελευταία τὴν ΙΛΙΑΔΑ τοῦ κ. Ἀλεξ. Πάλλη.

Ἡ ἐξαιρετικὰ τιμὴ πού γίνεται στὸ πατριωτικὸ ἔργο τοῦ κ. Πάλλη δὲν ἀνήκει μονάχα στὴ Δημοτικὴ Γλῶσσα καὶ στοὺς τίμιους δουλευτάδες τῆς, ἀλλὰ σ' ὀλάκερο τὸ Ἔθνος, γιατί τὸ Ἔθνος ὀλάκερο τιμιέται σήμερα, ἀφοῦ οἱ σοφοὶ τῆς Εὐρώπης ἀναγνωρίζουν καὶ βραβεύουνε μιὰ ἐργασία πού βγήκε ἀπὸ τὰ σπλάχνα τοῦ Ἔθνους καὶ φανερώνει πῶσο σφιχτοδεμένο εἶναι τὸ ἀρχαῖο Ἑλληνικὸ Πνεῦμα μὲ τὸ σημερινὸ καὶ ἡ γλῶσσα τοῦ Ὀμηροῦ μὲ τὴ γλῶσσα τῶν Δημοτικῶν τραγουδιῶ μας.

Ἡ Εὐρώπη, πού ἔχει σοφοὺς, τὸ βλέπει καὶ τὸ διαλαλεῖ. Ὅταν ἡ Ἑλλάδα ἀποχτήσῃ σοφοὺς ἀληθινούς, κι ἔχι σοφιστάδες καὶ δικολάβους τῆς Γραμματικῆς σὰν τοὺς σημερινούς, θὰν τὸ δεῖ κι αὐτὴ καὶ θὰ περηφανεύεται. Ἀνοιγμα ματιῶν μονάχα χρειάζεται, καὶ ἡ ΙΛΙΑΔΑ τοῦ κ. Πάλλη εἶναι μοναδικὰ νάνοι-γχεῖ μᾶτια καὶ νὰ ξαραχνιάζει μυαλά.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΠΕΤΑΛΟΥΔΕΣ

Δὲν ξέρω κ' ἐγὼ γιατί, ἀμ' ἀγρονπνᾶει τὸ Φεγγάρι σὸν οὐρανό, δὲ μπορῶ νὰ κοιμηθῶ.

Γιὰ νὰ διώξω τὸ πλανερὸ του φῶς, πού μὲ βασανίζει, κλείνω σφιχτὰ κάθε παραθύρο. Κρύβω τὸ κεφάλι ἀπὸ κάτου σὰ σκεπάσματα. Προσπαθῶ ἄλλο πρῶμα νὰ συλλογισθῶ. Ὑπνος δὲ μοῦρχεται! Μὲ τὰ μᾶτια σφαλισμένα συλλογιῶμαι τὸ Φεγγάρι. Μὲ τὰ μᾶτια ὀλάνοιχτα μέσ' τὸ σκοτάδι τὸ συλλογιῶμαι!.. Τί νὰ κάμω; Κατεβάζω τὸ σκέπασμα, καὶ νὰ το, ἔχει γλιστρήσῃ ἀπὸ τῆς χαραμιάδες τοῦ παραθυριοῦ καὶ περπατεῖ σὸ πάτωμα. Τώρα θ' ἀνεβῆ σὸ κρεβάτι καὶ θὰ μ' ἀγκαλιάσῃ!

ΚΑΣΣΙΔΑΚΙΣ Ο ΕΚ ΣΟΛΩΝ (Κοιτάξτε «Νουμά» ἀρ. 140 σ. 61 τῆλ. 2)

Κασσιδάκις Σεβάχ
μὲ ὀλόικη Ὑποταχτικὴ
πελαγωγμένους (ἄχι!)
στὴ θάλασσα τῆ Γλωσσικῆ.

Βλέπω καὶ πῶς καὶ πάλι ἀπὸψε δὲ θὰ κλέψω λίγον ὕπνο. Τὸ Φεγγάρι! Ποιὸς θὰ μποροῦσε νὰ τὸ σβύσῃ γιὰ πάντα ἀπὸ τὸν οὐρανό; Νὰ τὸ κάμῃ νὰ μὴν ξαναδείξῃ πειὰ τ' ἀρρωστημένο πρόσωπό του ἐμπρός μου! Ποιὸς θὰ μὲ λευτερώσῃ; Κατάντησα νὰ τὸ μισῶ τὸ Φεγγάρι, τὴν ἀγάπη μου τὴν περασμένη. Τὸ μάχομαι τώρα ὅσο τὸ ποδοῦσα ἄλλη φορὰ. Κι' ὅσο γίγνευα τὴ συντροφιά του, τὴ φεύγω τώρα καὶ τὴ φοβοῦμαι... Τὸ μισῶ τὸ Φεγγάρι! Θάθελα νὰ τὸ σκοτώσω!

Ἦρθες πάλι, ἐὼν ἀχτίνα φωτερῆ, γλιωτερῆ σὰ φεῖδι, σὸ προσκέφαλό μου; Δὲν εἶναι ὕπνος αὐτός! Δὲν εἶναι ζωὴ... Τί νὰ κάμω; Ἐχῶ τόσο κουρασθῆ! Κι' ὁμοῦ νὰ πού θὰ σηκωθῶ τώρα καὶ θ' ἀνοίξω διὰτλατο τὸ παραθύρι μου. Κ' ἐμένα, τὸ Φεγγάρι, τὸ βάσανο τῆς ζωῆς μου τῆς ταρωτῆς, θὰ σὲ προσφωνήσω μὲ λόγια ταπεινά. Γλῶσσά θὰ σὲ παρακα-

λέσω νὰ μὲ λυπηθῆς. Νὰ σβύσῃς! Νὰ χαθῆς! Νικήθηκα! Στὸ λέω, χωρὶς νὰ τὸ κρυφτώ... Δὲ ντρέπομαι τὸ φόβο μου. Χαίρου ἐὼν τὴ νίκη σου... Δὲ σὲ φοβῶμαι! Πρόσωπο μὲ πρόσωπο!

Τώρα πάω νὰ κοιμηθῶ... Ἴσως καὶ κοιμηθῶ! Σέχασα καὶ τὸν ὕπνο μου! Ἀφῆσα τὸν ἐναντί μου σὸ παράθυρο πολλὴ ὄρα. Τὸ Φεγγάρι, αὐτὸ πειὰ δὲν τὸ πρόσεχα. Τ' ἄφωνα μὲ τὸ ἡμερο, ἐρημό του φῶς νὰ χαϊδεύῃ σκληρά, νὰ φιλῆ καὶ ν' ἀγκαλιάσῃ τὸ δόλιο μου κορμί, τὸ κουρασμένο ἀπ' τὴν ἀγρύπνια. Μέσ' τὴν ἀλή, τὴ φωτολουσμένη ἀπ' τὸ Φεγγάρι, ἐνῶ πλανῶ τὰ μᾶτια μου ἀνύσταχα καὶ θαμπωμένα, μοῦ σέρνει τὴν προσοχὴ πειὸν πολλὸ ἀπ' ὀλα τὰ φυτὰ καὶ τ' ἄνθια, ἡ ὀλανθισμένη πασκαλιά. Εἶναι τόσο μικρούλα, πού φτάγουν τ' ἀνοφορογεωμένα κέλινα τῆς ὄς τοῦ παραθυριοῦ τὸ ψήλωμα. Ἐτσι τὴν ἀγκαλιάζει εὐκολὰ ἡ ψυχὴ μου.

Ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΜΑΣ

Ἐξή περιγραφές μᾶς ἦρθαν τὸν περασμένο μῆνα γιὰ τὸ Διαγωνισμό μας. Ἀπὸ τὸ ὕψος τους κρίνοντες, εἶναι οἱ πτωχότερες γραμμῆνες ἀπὸ λογογράφους ἀγύμναστους. Ἦθελα νὰ ξέρω ἂν κάθισαν οἱ φίλοι νὰ μελετήσουνε, νὰ ἀναλύσουνε, νὰ μάθουν ἀπόζω, νὰ χωνέψουν τὰ καλλίτερά μας δημοτικά ἔργα, καὶ μάλιστα τὰ δημοτικά μας τραγούδια, ποῦ εἶναι ἡ βάση τῆς νέας γλώσσας. Νὰ ζυμωθοῦνε μὲ δαῦτα καὶ νὰ μὴν μποροῦν κι ἂν θέλουνε, νὰ νεκατέβουνε βαρβαρισμούς δανεισμένους ἀπὸ τὴν καθαρεύουσα.

Εἰπώθηκε καὶ ξαναεἰπώθηκε πῶς εἶναι πολὺ δύσκολη γλώσσα ἡ ρωμαϊκή. Πολὺ δύσκολη καὶ πολὺ ἀπαιτητική! Ἐχει νόμους καὶ κανόνες ἀλύγιστους, ἀλύπητους. Γράφοντας καθαρεύουσα χώνεις στὴν ἀνάγκη, ἢ καμιά Ἑλληνικὴ, ἢ κανένα δημοτικὸ τύπο γιὰ νὰ πῆς ἐκεῖνο ποῦ θέλεις. Κάμνεις φυσικὰ τὴ γλώσσα τραγέλαφο, καὶ πολὺ μακριὰ ἀπὸ καλλιτεχνική. Μὰ κάτι καταφέρνεις νὰ γράψης δίχως πολὺ κόπο. Στὴ ρωμαϊκὴ ὅμως τὴ γλώσσα πρέπει νὰ εἶσαι ὁμαλός, ὁμοίμορφος κι ὁμοίωτος, ἀπαράλλαχτα καθὼς εἶταν ὁ Πλάτωνας στὴ γλώσσα τὴν Ἀττικὴ, καθὼς εἶναι οἱ σημερινοὶ Ἑυρωπαῖοι λογογράφοι, στὴ γλώσσα τοῦ ὁ καθέννας.

Αὐτὰ τὰ λέμε ὅχι γιὰ νὰ ποθαρρύνουμε τοὺς φίλους, παρὰ γιὰ νὰ τοὺς κάμουμε νὰ ἔμᾶς γράψουν καλλίτερα ὕστερ' ἀπὸ μερικοὺς μῆνες γύμναση καὶ μελέτη. Καὶ μ' αὐτὴ τὴ συμφωνία καταπιανόμεστε τὴν κρίση τῶν ἔργων τους:

Ἐκείνη: Μερικοὶ γιατροὶ λένε πῶς τὸ φίλημα ἔχει βλαπτικὰ ἀποτελέσματα.
Ἐκεῖνος: Μπερδέψανε αἰτία κι ἀποτέλεσμα. Τὸ φίλημα γενικὰ προέρχεται ἀπὸ καρδιόπονο.

Τὰ πύνα τῆς Χάλκης τοῦ Διάκου Ἀθανάση. Κάτι σὰν πῖο γνήσιο ρωμαϊκὸ τοῦτο στὸ λεχτικὸ,

Καὶ τὴ χαιδεύει καὶ τὴν τραγουδεῖ κρυφά. Καλύτερα τὴν κλαίει... Ἀλήθεια, τί τραβαίει ἡ ἄμοιρη πασκαλιά ἀπὸ τὸ Φεγγάρι! Ἀδῆς δὴ ἡ χαρὰ ὁ ἥλιος τῆς εἶναι, ἡ ἀγάπη τῆς. Τὸ Φεγγάρι τί ἔχει μὲ τὸν ἔρωτά τῆς; Ζηλεύει τῆς μυρουδιῆς τῆς; Μισεῖ τῆς ὁμορφίης τῆς... Τὸ ξέρω! Εἶναι ζηλόφονο τὸ Φεγγάρι!

Τώρα μού φαίνεται τὸ φῶς τοῦ ἀγάλια πῶς ἀπλώνεται καὶ πλημμυρεῖ τὰ πλάσματα τ' ἀῖμα ποῦ κοιμούνται στὴν ἀσλή... Θὰ τὰ πνίξῃ! Μ' ἀπῆσχηματιὰ κινάζω ἀκολουθώντας τὰ παιγνίδια, τὰ γλιστρήματά του ἀνάμεσα στοὺς κλάδους. Νοιώθω βαθιὰ ὅτι νοιώθει κάθε φύλλο, κάθε ἀνθόφυλλο. Εἶναι σὰ νὰ λήξῃ στὸ Φεγγάρι.

— Ἄσε με νὰ κοιμηθῶ! Εἶναι τοῦ ὕπνου ἡ ὄρα, σ' ἐμᾶς τὰ πλάσματα τὰ ἡμερογέννητα. Φύγε, παρωρῆτη χαροκόπε, ποῦ μεθοκοπᾷς μὲ τῶν ἄλλουπῶν τὰ βᾶσανα!

Φύγε!.. Ὅμως αὐτὸ δὲ φεύγει. Ἀλοίμονο! Ὅλο πυκνότερο τὸ φῶς τοῦ καὶ χλωμότερο κατεβαίνει στὴν ἀσλή. Μοιάζει σὰ βαμπάνι ποῦ χέρια ἀδῶρητα τὸ ξαίνουν, τὸ κλώθουν καὶ τὸ ὑφαίνουν, κάνοντας τὰ δέντρα καὶ τοὺς θάμνους ἀνέμες κι' ἀργαλειούς... Τώρα ἕνας πέπλος διάφανος σκεπάζει τὴν ἀσλή! Μένει ἀκίνητος, σὰ νεκροσάβανο. Σιγά, ἀπαλὰ κινεῖται κι' ἀναδύει. Ἀρχίζει ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ζωντανεύει! Σκίζεται σὲ χίλια δυὸ κομμάτια... Κάθε του ξέφτισμα εἶναι κ' ἕνα πλάσματάκι. Κάθε κουρέλι ἢ μαντηλάκι μοιάζει μὲ φτερούγα, ποῦ πεταίει μοναχὴ χωρὶς νὰ βαστάη πουλάκι.

... Ἀμέτρητες παρόμοιες πεταλοῦδες φτερουγίζουν στὴν ἀσλή... Ξέρω ἐγὼ τί εἶν' αὐτές! Τὸ Φεγγάρι τῆς ἔχει στείλῃ. Κ' ἦρθαν νὰ κοροφολογήσουν, μὲ τὴν προσταγὴ του, κάθε μυρουδιά, κάθε δροσοσταλίδα ἀπὸ τὰ φύλλα καὶ τ' ἀνθόφυλλα. Τ' ἄμοιρα αὐτά! Γελάστηκαν κ' ἔπιασαν ἀγάπες μὲ τῆς πεταλοῦδες... Ἔστησαν χορὸ, ποῦ μὲ ζαλίξει. Παράξενο χορὸ μὲσ' τὴν ἀσλή μου. Μάλιστα τὴν πασκαλιά οἱ πειὸ πολλὲς τὴν τριγυρίζουν πεταλοῦδες. Καὶ τὴ χορεύουν. Καὶ χορεύει μαζί τους κ' ἡ πασκαλιά. Κάθε τῆς φύλλο καὶ λουλοῦδι ἔπιασε ταῖρι ἀπὸ μιὰ πεταλοῦδα. Καὶ χορεύουν!

Γυρίζουν, γυρίζουν οἱ πεταλοῦδες οἱ φανταχτερές. Μέσ' τοῦ χοροῦ τὴν παραζάλη μένουν πάντα χλωμὲς κι' ἀψυχες. Κι' ὅμως εἶναι τόσο ἀλαφροκίνητες, σὰ ζωντανές! Εἶναι ὅμοιες μεταξὺ τους, σὰν ἀδελφές. Παιδιά ὅλες τοῦ Φεγγαριοῦ... Θέ μου! Σκέπασαν τὴν ἀσλή. Μὲ ζάλισαν μὲ τὸ χορὸ τους! Ἀνέβηκαν

ἴσα μὲ τὸ παράθυρο... Ἀρχίζουν καὶ χορεύουν τώρα γύρω στὰ μαλλιά μου! Ἀπλώνω τὰ χέρια νὰ τῆς δώξω καὶ μοῦ γλιστροῦνε. Μοῦ χαιδεύουν τὸ λαιμό... Μπαίνουν καὶ στὸ κορμὶ μου... Μὲ παγώνουν!

Δὲν ἦρα δύναμη νὰ κλείσω τὸ παράθυρο. Τὸ ἀπῶρχαν ἀπὸ πίσω αὐτές! Ἐπρεπε πειὸ γλήγορα νὰ τὸ εἶχα κλείσῃ... Τώρα δὲ μπορῶ πειὰ, ἐδῶ ποῦ ἔφτασα. Βλέπω πῶς ὁ ἔχτρος μου θέλει νὰ μ' ἐκδικηθῇ. Γι' αὐτὸ τῆς ἔστειλε... Ἄς ἔρθῃ νὰ μὲ πᾶρῃ! Νά, ἐδῶ στὸ πάτωμα, ποῦ ζωγραφίζεται ἕνα νεκροκρέββατο φεγγαροστόλιστο, ξαπλωθῆκα παραδομένη στὴ δύναμή του. Καὶ περιμένω.

Γι' αὐτὸ οἱ πεταλοῦδες ἦρθαν, γιὰ νὰ μὲ πάρουν. Μιξεύονται κοπάδια στὸ παράθυρό μου. Μαλλώνουν γὰ νὰ μπῶντε μέσα... Πῶς βιάζονται, πῶς πολεμοῦν πειὰ νὰ πρωτοπεράσῃ! Καὶ δὲν περνοῦν. Ὅλο πυκνώνουν μοναχά. Πυκνώνουν, πυκνώνουν... Ἀπ' τὸ πάτωμα ποῦ κοιτομαι βλέπω μὲ μάτια ὀλινοῖχτα τὸ στροφογύρισμά τους. Δὲ νειρεύομαι. Περιμένω τί θὰ γίνῃ... Οἱ πεταλοῦδες ἔμειξαν σ' ἕνα ἀγκάλιασμα! Κ' ἔγιναν μιὰ πεταλοῦδα, μιὰ πεταλοῦδα μοναχὴ!

Τὴν εἶδα καλὰ καὶ δὲ γελάστηκα. Ἦτανε μιὰ θεόρατη πεταλοῦδα. Εἶχε φτερὰ ἴσα μὲ τοῦ παραθυριοῦ τ' ἄνοιγμα μεγάλα. Χλωμὴ καὶ διάφανη... Μ' ἕνα φωτεινὸ, ὀλοστορόγγυλο μάτι στὴν κοιλιὰ τῆς. Μπῆκε στὸ δωμάτιο, χωρὶς ν' ἀκουστῇ ὀλότελα τὸ πέταμά τῆς. Καὶ κατέβηκε κ' ἦρθε καὶ μὲ σκέπασε. Σὲ λίγο ἔνοιωσα ἕνα βύζαγμα στὰ χεῖλή μου κολλητό. Γιατὶ πειὰ τίποτα δὲν ἔβλεπα. Ἔνοιωθα μοναχὰ νὰ μοῦ φεύγῃ ἡ ζωὴ ἀπὸ τὸ στόμα.

Μεσημέρι! Κι' ἀκόμα βρισκομαι στὸ πάτωμα... Εἶμαι καλὰ πειὰ τώρα... Τί εἶχα; Ναι... Ἄς εἶδ' εὐλογημένος, ἦλιε! Τώρα θὰ κοιμηθῶ. Πειθαίνο.

Γ. ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ

Οὐρανία: Ἐμεῖς, τὰ κορίτσια, κάνουμε μιὰ μυστικὴ ἑταιρεία.

Γιᾶργος: Τί εἶναι τὸ μυστικὸ;

Οὐρανία: Δὲν ξέρω ἀκόμη, μὰ θὰ σ' τὰ πῶ ὅλα ἕμα γίνω μέλος.

Ἐκεῖνη: Μερικοὶ γιατροὶ λένε πῶς τὸ φίλημα ἔχει βλαπτικὰ ἀποτελέσματα.

Ἐκεῖνος: Μπερδέψανε αἰτία κι ἀποτέλεσμα. Τὸ φίλημα γενικὰ προέρχεται ἀπὸ καρδιόπονο.

ΕΝΙΣΜΟΙ

1.

ΜΙΑΞΕΣ

Ἡ ἑλληνικὴ λέξη *μπαξές* εἶναι παρμένη ἀπὸ τὰ τούρκικα, κι ἀπὸ τὴ στιγμή ποῦ τὴν προφέρανε στόματα ἑλληνικά, ἰννοεῖται πῶς ἔπαψε νὰ εἶναι τούρκικη. Ἐγινε μάλιστα, ὅπως εἶπαμε, πολὺ ἐλληνική.

Νὰ τὰ ποδείξουμε ἀπὸ μὲ λίγα λόγια.

Τὸ τούρκικο εἶναι *baghicé*. Ἀδύνατο νὰ μείνῃ ἔτσι, ἀφοῦ ἀρεσινικὸ δίχως τελικὸ *s* δὲν ξέρουμε στὴν ὀνομαστικὴ τοῦ ἰνικού. Λοιπὸν τουλάχιστο *baghichés*.

Ὅχι! Δὲ φτάνει, ἐπειδὴ ἐμεῖς, στὴν κοινὴ γλώσσα, ἤχο *ch* δὲν ἔχουμε, κ' ἔτσι θὰ τὸ κάμουμε *baghi-sés*.

Τὸ ἀρχικὸ τὸ *b*, φυσικὰ, τὸ βαστοῦμε. Ἀμέ,

πῶς νὰ μὴν τὸ βαστάξουμε; Κάθε τόσο τὸ λέμε, ἅμα ποῦμε πρῶτα κ' ἕνα ν ἢ σὰ θέλεις ἕνα μ' τὸν πατέρα—δηλαδὴ τομ *βατέρα*, ὁ ἔμπορος δηλαδὴ ὁ *ἐμ βορος*. Ἰδοῦ καὶ καλῆτερο παράδειγμα, ἐπειδὴ σώθηκε ἡ προφορὰ τοῦ *B* ἀπὸ τὰ πανάρχαια τὰ χρόνια, ὅταν τὸ προστάτεθε κ' ἕνα μ, *μπαίνω* = *ἐμ Βαίνω*, *γαμπρός* = *γαμ Βρός*, *ἱμπρο* = *ἱμ Βρος* κτλ. κτλ. Κρίμα μόνο ποῦ δὲν ὑπάρχει ξεχωριστὸ ψήφι νὰ τὸ φανερώσουμε καὶ στὰ μάτια.

Τώρα νάκουσете καὶ τὸ πῖο νόστιμο. Κατασταλάξαμε θαρρῶ στὸν τύπο *μπα-ghit-sés*. Ἄς τὸ γράψουμε, ἂν ἀγαπᾶτε, καὶ *μπαχτιές*, γιατί τὸ *ghait* γίνεται ἀμέσως *χ*, γιατί δὲν πᾶει τὸ *γ* μὲ συνακόλουθο *τ* καὶ ποτε τους δὲν ταιριαζάνε πλάγι πλάγι ἀπὸ τὰ δύο. Μὰ καὶ τὸ *τ* δὲν κάνει στὴ θέση ποῦ βρισκεται. Ἀνάμεσα σὲ δυὸ σύφωνα, θὰ παραπέσῃ, ὅπως ἀπαράλλαχτα παραράπεφτε καὶ στὴν ὀγγύγια προϊστορικὴ ἑλληνική. Θυμηθῆτε ὅσα χίλιες φορές μάθατε νὰ ξεστηθίζετε καὶ στὸ σκολεῖο, *γίγαντ*—, ὄν. *γίγαντ*—, ἔπειτα *γίγας*, χωρὶς τὸ παραμικρὸ *T*. Θυμηθῆτε τὰ *δδύντ-s* *λυθένT-s* κι ὅλα τᾶλλα. Ἐδῶ παραπέσε καὶ τὸ *N* μὲ τὸ συνακόλουθο *S*. Παραπέφτει ὅμως τὸ *T*, ἀκόμη καὶ σὰ δὲν εἶναι στὴ μέση κανένα *N*, καθὼς παραπέφτει καὶ τὸ *S* τὸ μεσιανό, ἐπειδὴ ὁ ἔκτος ἔπρεπε νάχῃ *S*

καὶ νάναϊ *ἐκSτός*, ἀφοῦ χρωστοῦσε νὰ φυλάξῃ τὸ *S* τοῦ *ἐκS*, ποῦ τὸ φύλαξε τὸ λατινικὸ *sextus* (*sextus*). Γιὰ τὸν ἴδιον λόγο εἶπαν οἱ ἀρχαῖοι *ἐκ* τοῦ ἀντίς *ἐκ(S)* τοῦ, ἀφοῦ *ἐξ* εἶναι ὁ τύπος ὁ σωστός, ὅχι *ἐκ*.

Λοιπὸν εἶπαμε *μπαχτιές*. Καλὴ, δὲ βαριέστε; *ΜπαχSές* νὰ τὰ φῶσῃ ὁ λαός; Ἰδέα δὲν ἔχετε τί τοῦ ζητᾶτε. Τοῦ ζητᾶτε μιὰ ὀνομαστικὴ *δυνS* ἢ μιὰ δοτικὴ *δυνS*. Βίβλια! Ὁ ἴδιος ὁ λαός ποῦ τὴν ὀνομαστικὴ *δυνS* τὴν ἔκαμε *δυνS*, ὁ ἴδιος ὁ λαός ποῦ τὴν δοτικὴ *δυνS* τὴν ἔκαμε *δυνS*, ὅσο *X* κι ἂν εἰδειχνε ἢ *ρίξ* *δυνS-ος*, ὁ ἴδιος ὁ λαός, τὸν *μπαχS* τὸν ἔκαμε *μπακS*, κ' ἔγινε ἀμέσως τὸνομα ἙΛΛΗΝΙΚΟ'.

Μ' ἄλλα λόγια, ἰδοῦ λέξη. Ἐξῆν ὅπου βλέπουμε ἀκόμη καὶ σήμερα τὸ λαὸ νὰ ἐφαρμῶζῃ νόμους προγονικούς, ἐνῶ κανένα τέτοιο νόμο δὲ μᾶς δείχνει ὁ ξερὸς ὁ κῆπος τῆς καθαρῆς, ὁ παρμένος ἀπὸ τὰ βιβλία, ὅχι ἀπὸ τὴ ζωὴ. Καὶ μακάρι νὰ κάναμε ρωμαϊκὲς τίς τούρκικες χῶρες, ὅσο καὶ τίς λέξεις ποῦ παίρνουμε ἀπὸ τὸν Τούρκο. Σὰν τὸ καταλάβουμε, θὰ τοῦ πάρουμε ἀλήθεια καὶ τίς χῶρες.

παραπολύ όμως ρωμαντικό στην ψυχή. Έτσι, σά φύσημα από Δυτική φαντασία. Κι ως τόσο μήτ' απ' εδῶ δι λείπει ἡ ψώρα τῆς καθαρεύουσας. Π. χ. «Ζητάει αὔρα, αὔρα τῶν σπλάχνω σας ζωδότερα».

Τὸ κανόνι τῶν Κορφῶνε τοῦ Ἡλία Σταύρου. Ἐδῶ βρίσκουμε κάτι μεγαλύτερη μαστοριά. Λίγα λόγια καὶ παστρικά. Κι ὄχι ρωμαντισμούς. Ἴσως ἔνανε μονάχα. Ἐκεῖ ποῦ ἡ πρασινάδα καὶ τὰ κυπαρίσσια τοῦ Ποντικονησιῦ καθρεφτίζονται (ὄχι ἀντανανλιούονται!) στὴ θάλασσα σὰν τὸ πρῶτο ἐρωτικὸ δάκρυο παρθένας κόρης!

Τὸ χωριὸ Τρίμερι τοῦ Φ. Π. Ὁ Φ. Π. μᾶς τὰ λέει κι αὐτὸς καθαρά, μὲ τὸ νῆ καὶ μὲ τὸ σίγμα, ἔτσι σὰ ν᾿ἔγραφε γιὰ τὸν ὁδηγὸ τοῦ Boedekker. Πολὺ καλὸ συστατικὸ αὐτὸ, καὶ γειά του. Μὲ λίγη ἔμφως γύμναση θὰ μᾶς τὰ κάμνει καὶ πιδὸ καλλιτεχνικά. Ὅχι πῶς εἶναι ὅπως διόλου στεγνὰ τώρα, μὰ νὰ λείπει τὸ κατιτίς ποῦ κάμνει ἕνα ἔργο καλλιτέχνημα. Κι αὐτὸ γυρεύουμε.

Μουσομύλης (ἕνας γκρεμὸς τῶν Παζῶν) τοῦ Θ. Μακρῆ. Μὲ πολλὴ ζωὴ γραμμένο, καὶ πολὺ εἰκονικὸ. Ἄν καὶ παραπολλά τὰ ἐπιθετὰ του, ἂν καὶ κάπως ρητορικὸ, ἂν καὶ τὸ λεχτικὸ του ἀνεκατεμένο κι αὐτὸ μὲ καθαρολογίες, ἡ ζωηρὴ ἐντύπωση ὅμως μνήσκει πάντα, κι αὐτὸ θὰ πῆ πῶς ἔχει μέσα του στοιχεῖα τῆς καθαυτῆ τέχνης.

Τὰ ψάρια τῆς λιμνοθάλασσας τοῦ Σκούρου Σταχτή. Ὁ φίλος αὐτὸς βαρέθηκε νὰ μᾶς ξαναγράψῃ καθαρά τὴν περιγραφὴν του, καὶ μᾶς κατακούρασε μὲ τίς χαρχαντζέλες του. Ἄν καὶ κακογράφει ὅμως ὁ φίλος, ξέρει καὶ περιγράφει. Κι μὲ τὸν πραχτικὸ, ὅσο καὶ τεχνικὸ, τρόπο του μᾶς λέει πράγματα ποῦ ἀξίζει νὰ τὰ γνωρίζουμε. Μᾶς δίνει καὶ κάμποσες λέξεις ποῦ πρέπει νὰ καταγραφῶνε.

Τοῦ δίνουμε τὸ βραβεῖο 30 δραχμῆς, κι ἄς μᾶς στείλῃ τὸ καθαυτὸ ὄνομα καὶ τὸ κατατόπι του, νὰ πάρῃ τοὺς παράδες.

Ο ΑΓΩΝΟΘΕΤΗΣ

Γ. Γ. Ὑστερα ἀπὸ τὰ Ψάρια τῆς Λιμνοθάλασσας, ἀξίζει νὰ τυπωθῆ καὶ τὸ Χωριὸ Τρίμερι.

ΤΡΕΛΛΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Η Β Η

Στὸν οὐρανὸ μου ἐχλώμιαναν τίστέρια
Καὶ τὰ γμοῦλια
Ταυγερινὰ μαραίνουιν νέφη αἰθέρια
Κι ἀθώρητη μεσουραγὶς οὐβύνεται ἡ πούλια.

Καὶ τῶμορφο πουλάκι μου, σὰ θεός,
Αἰχῶς Ταῖρι
Φεύγει... Μὰ δπου πάει δὲ θαύρη μέρος
Φωλιὰ δικὴ νὰ χίση μοναχὸ, τὸ ξέρει.

Τὸ ξέρει, κι' ὅμως νὰ πετάξῃ πρέπει:
Ἄλλος τρόπος
Ἄν ἐν' ἐδῶ νὰ μείνῃ: γύρω βλέπει
Τὸ δάσος νὰ ριγῆ χλωμὸ, νὰ κλαίῃ ὁ Τόπος.

Κ' ἐγὼ ἔρμ' ὀρνίθι σ' ἔρμα κλαίω παλάτια,
Ὅπου ἐρείκια
Εἶναι οἱ βρουσοῦλες—στερεμένα μάτια—
Ποῦ διψασμένους τὸ ποτιτὶ τῆς Ἡβης ἦλια!

Στίχοις ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΔΙΤΗΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

„ΖΩΝΤΑΝΟΙ ΚΑΙ ΠΕΘΑΜΜΕΝΟΙ“

Ὑστερ' ἀπὸ ἀρκετὸν καιρὸ μᾶς ξαναπαρουσιάζεται ὁ κ. Δ. Π. Ταγκόπουλος μὲ ἔργο τῆς καθαυτῆ δημιουργικῆς φιλολογίας καὶ μάλιστα μὲ δρᾶμα. Μὲ ἔργο δηλ. ποῦ καλῆτερα ἀπὸ κάθε τι ἄλλο μπορεῖ νὰ μᾶς δεῖξῃ πιδὸ οὐσιαστικὰ τὸ νοῦ καὶ τὴν ψυχὴ, τίς ἰδέες τοῦ διεφτυντῆ τοῦ «Νουμά», τῆς ἐφημερίδας αὐτῆς, ποῦ πρόγραμμα τῆς ἔχει τὴ δουλιὰ τῆ σφιχτοδεμένη μὲ τὴν ἀλήθεια καὶ τὴ ζωὴ. Ὅποιος θέλει νὰ κρίνῃ καὶ νὰ παρατηρήσῃ δίκια, δὲ μπορεῖ νὰ κληθῆ, ὅτι ὁ κ. Ταγκόπουλος ρίχτηκε μ' ὅλη τῆς ψυχῆς του τῆ δύνμη σ' ἀγῶνα ἄχαρο πολὺ, ὑπερβολικὰ δύσκολο, μὰ καὶ ποῦ γλήγορα εἰδείξε ἀποτελέσματα τοῦ μὲ τῶρητικὸ φανέρωμα προσκνητάδων τῆς ἀλήθειας γιομάτων ἀπὸ ζωὴ καὶ ξαστερωσὴν μυαλοῦ. Δὲ θὰ μοῦ ἦταν καθόλου δύσκολο,

ἴσως νὰ ἦταν καὶ πιδὸ σωστὸ, μιλώντας γιὰ τὸ δρᾶμα τοῦ «Ζωντανοὶ καὶ Πεθαμμένοι» νὰ ζωγραφίσω μὲ γενικὲς γραμμῆς κι ὅλο τὸ δημιουργικὸν ἔργο τοῦ «Νουμά» καὶ νὰ ἐπιμείνω ἀπάνου στὶς ἰδέες, ποῦ ἐκεῖ μέσα ξετυλίχτηκαν, ἡ καλῆτερα στὴν ἰδέα, ποῦ ψυχῶνε τὸ ἔργον αὐτὸ καὶ ποῦ τὸ τελειότερο καὶ φωτεινότερό του καταστάλαγμα εἶναι τὸ δρᾶμα τοῦ διεφτυντῆ του. Θὰ νομίση κανεὶς, ὅτι, λέγοντας τοῦτα, θέλω νὰ πῶ, πῶς ὁ κ. Ταγκόπουλος ἔγραψε δρᾶμα ῖε πέννα δημοσιογραφικὴ καὶ μὲ τρόπο, ποῦ νὰ θυμίσῃ τὴν κάθε ἁμαρτία τῆς τέτοιας πέννας. Μὰ ἐδῶ ἀκριβῶς εἶναι ἡ ἀντίθεση ἡ μεγάλη, ποῦ φανερόνε, ὅτι ἡ δημοσιογραφικὴ πέννα γίνεται ἀληθινὰ δημιουργικὴ, ὅταν ἐκεῖνος ποῦ τὴν κρατᾶει ξέρει νὰ βλέπῃ καὶ νὰ πλάθῃ.

Ὁ κ. Ταγκόπουλος δημιουργεῖ μὲ τὸ δρᾶμα τοῦ πολὺ πρωτότυπα. Γι' αὐτὸ ἄς μὴ ζητήση κανεὶς νὰ βρῆ μὲ ποιὰς σκολῆς κανόνες εἶναι γραμμένοι οἱ «Ζωντανοὶ καὶ Πεθαμμένοι». Βλέπετε, συνηθίσασαμε κ' ἐμεῖς ἐδῶ νὰ ζητᾶμε νὰ κατατάξουμε κάθε μικρὸ ἢ μεγάλο πνευματικὸ μας ἔργο σὲ σκολῆς καὶ σὲ συστήματα. Προτοῦ καλοξετάσουμε ἂν γράφηκε στὴ γλῶσσα μας κανένα δρᾶμα τῆς προκοπῆς, θέλουμα μὲ κάποια ἀλαφρομυαλιὰ νὰ βροῦμα σ' αὐτὸ Ἴψε-ισμὸ ἢ Νιτσεισμὸ ἢ συμβολισμὸ ἢ δὲν ξέρω τί ἄλλο, φτάνει νὰ τελειώῃ σὲ ἰσμός. Μονάχα Ρωμεισμὸ δὲ ζητᾶμε ν᾿ἔχῃ τὸ δρᾶμα μας. Καὶ σ' αὐτὸ δὲ φταῖνε μόνο κείνοι ποῦ ξετάζουν, μὰ καὶ κείνοι ποῦ γράφουιν τὰ δρᾶματα, γιὰτὶ μονάχοι τοὺς τὸ λένε καὶ τὸ ξαναλένε, πῶς τὸ δρᾶμα τοῦ γράφηκε ἀπάνου στὴ δραματικὴ φόρμα τοῦ τάδε μεγάλου ποιητῆ ἢ θελήσανε νὰ κλείσουν μέσα σ' αὐτὸ τίς καινούριες ἰδέες καὶ τίς κοινωνικὲς θεωρίες, ποῦ ὁ ἀντίλαλός τοὺς ἔφτασεν τάχα κ' ἴσα μὲ τὴ Ρωμαϊκὴ ψυχὴ, ριζωθήκανε μάλιστα μέσα σ' αὐτῆ. Τέτοια πράματα εἶμαι βέβαιος, ὅτι δὲν τὰ σκέφτηκε, μήτε θέλησε νὰ τὰ σκεφτῆ ὁ κ. Ταγκόπουλος γράφοντας τοὺς «Ζωντανοὺς καὶ Πεθαμμένους», παρὰ μόνον ζήτησε νὰ δεῖξῃ πιδὸ χτυπητὰ κείνο, ποῦ ὁ παρατηρητικὸς του νοῦς εἶδε νὰ πλόνεται τριγύρω του. Γι' αὐτὸ καὶ τὸ δρᾶμα τοῦ εἶναι γραμμένο στὴ σκολῆ τῆς Ἀλήθειας καὶ μόνης. Τοῦτο τὸ καλονοιώθουμε, ὅταν διαβάσουμε καὶ τὸ γράμμα στὸ δάσκαλό μας Ψυχάρη, ποῦ δημοσιεύει σὰν πρόλογο στὴν ἀρχὴ τοῦ βιβλίου του. Καὶ βέβαια πρέπει πρῶτα νὰ διαβαστῆ τὸ γράμμα αὐτὸ κ' ὕστερα τὸ δρᾶμα, γιὰτὶ ἐκεῖ μέσα ὁ κ. Ταγκόπουλος δείχνει [πολὺ καθαρά μὲ ποιὸν τρόπο παρατήρησε, μὲ ποιὸν τρόπο σκέφτηκε καὶ μὲ ποιὸν

2.

ΚΑΜΑΡΑ

Ἡ ἀρχαία ἐλληνικὴ λέξη *καμάρα*, ποῦ μᾶς ἔδωσε τόσο χαριτωμένα ῥήματα καὶ παράγωγα—*καμαρώνω*, *καμάρι* κτλ.—ἄρεσε στοὺς Ῥωμαίους. Ἡ Ῥωμαϊκὴ *camera* εἶναι ἴδια ἡ *καμάρα* μας. Ἀλλάξανε τὸ μεσιανὸ τὸ *a*, τὸ *a* δηλαδὴ ποῦ βρίσκεται ἀνάμεσα σὲ δύο συλλαβῆς, καὶ τὸ προσέφρανε *e*, καθὼς συνηθίζανε πάντα, λ. χ. στοὺς παρακείμενους *per tri*, *per Erici*, ἀπὸ τὸ *pa r i o*, *pa r t e o*, ἢ καὶ στὴ λέξη *tess Era*—*τέσσαρα*, πάει νὰ πῆ κάτι ποῦ ἐμοιάζε σὰν *τετράγωνο*.

Ἀνέθηκε *συνάμα* κι ὁ τόνος, ὅπως τὸ μαρτυροῦνε οἱ Ῥωμαϊκὲς γλῶσσες, ἰταλ. *camera*, γαλλ. *chambre*, ἐπειδὴ γαλλικὰ μνήσκει καὶ δὲ χάνεται ἡ τονισμένη συλλαβὴ.

Λοιπὸν τὴ λέξη ἀφῆ, ποῦ τὴν ἔχουμε στὴ γλῶσσα μας χρόνια τώρα καὶ χρόνια, τὴν πήραμε ὄχι ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς—ἂν εἴτανε, δὲ θὰ πείραζε, μὰ δὲν εἶναι καὶ τὴν πήραμε ἀπὸ τοὺς Ῥωμαίους, μὰ μ' ἄλλους ἀρχιτεχτονικοὺς ὄρους, γιὰτὶ ἀξιο-

παρατήρητο ποῦ τέτοιους ὄρους πολλοὺς δανιστήκαμε ἀπὸ τὴ Ῥώμη, *πόρτα*, *σπίτι*, *στράτα*, *φουρνος* κτλ. Πιδὸ ἀξιοπαρατήρητο ἀκόμη ποῦ ἐνῶ στὶς Ῥωμαϊκὲς γλῶσσες κάμποσες ἀπὸ τίς λέξεις ἀφῆς παραμορφωθήκανε (ἰταλ. *ospizio*, Ῥουμουν. *ospet*, γαλλ. *hospice*, ἰταλ. *strada*, γαλλ. *estree*, σπανιόλ. *estrada*), ἐμεῖς τὸ ἀρχαῖο λατινικὸν (*σπίτι*, *στράτα*) τὸ κρατήσαμε ἀνάγγιχτο.

Τὴν *camera* πάλε τὴν ἀλλάξαμε. Τὸν τόνον δὲν τὸν πείραξε κανένας, ἐπειδὴ κι ἀφῆς κανένα δὲν πείραξε· προπαροξύτονα στὴ γλῶσσα μας, ἄλλο τίποτις σημαίνει ὅμως πῶς δὲν εἴτανε πιά τότες μακρόχρονο τὸ τελικὸ *a* *κάμαρα*, παρὰ *κάμαρᾶ*, κοντόχρονο τὸ *a*. Τὸ γράφω ἔτσι μὲ τρία *a*, γιὰτὶ τὸ δεύτερο μᾶς ἀμέσως σὰν εἶδος ἀντίλαλος τοῦ τρίτου· τὸ ἴδιο λέμε *δμπρός*, *δξω* κτλ., γιὰ νὰ ταιριάξουμε τὴν πρώτην συλλαβὴν μὲ τὴν δεύτερη. Στὴν *κάμαρα* βροήθησε καὶ τὸ *a* τῆς πρώτης συλλαβῆς. Πιασμένο τὸ *e* ἀνάμεσα σὲ δύο *a*, παραδόθηκε.

Περὶεργὸ ποῦ ἡ λέξη, τὸ καινούριο τῆς μεσιανὸ *a*, λές καὶ γυρίζε στὸν ἀρχαῖον τὸν τύπον *καμάρα*, χωρὶς νὰ εἶναι τὸ ἴδιο *a*. Καὶ μάλιστα τὸ νιόφερτο *a* χάνεται τώρα, ἀπὸ μίμηση, καὶ στὰ λατινικὰ *camera*, κοίτ. *C.I.L.* III, 1, σ. 85, ἀρ. 456 (Χιό), τὴ δὲ γλῶσση ἐπιγράφῃ, γρ. 3 *cum camara*, γρ. 9

σὺν τῇ *κάμαρα* (κοίτ. ἱ. μ. τὴν παραλλαγή *camera*). Μὰ τὸ λατινικὸ *e* δὲ γάθηκε ὀλότελα. Σώζεται στὸν τύπον *κάμερη*, ὅπου δὲν εἶχε καὶ λόγον νὰ γίνῃ *a*, ἀφοῦ *a* δὲν εἶχε στὴν τρίτη συλλαβὴ, ποῦ νάκουσθη ὁ ἀντίλαλος καὶ στὴν δέφτερη. Τὸ *e* τὸ σκεπάζει, τὸ κουκουλώνει, ποῦ νὰ ποῦμα, ἀκόμη περισσότερο ἢ ἀντωνυμία ἢ προσωπικὴ μου, σου, του, μας, σας, τους, ὅταν εἶναι ἐγκλιτικὴ, κι ἀλήθεια ἔτσι μονάχα συνηθίζουμε θαρρῶ τὸν τύπον *κάμερη*, ποῦ δὲ φαίνεται νὰ μείνει ἄλλου. Στὴν Πόλη τουλάχιστο λέμε ἡ *κάμαρα*, χωρὶς ἀντωνυμία, καὶ μὲ τὴν ἀντωνυμία ἢ *κίμερῃ μου*. Ἡ Πόλη σὰρτὰ ἔχει σημασία, γιὰτὶ στὴν Πόλη πρωτακουστήκανε οἱ λέξεις οἱ λατινικὲς. Μὰζὶ μὲ τὸν καινούριον τύπον *κάμαρα*, φύλαξε λοιπὸν καὶ τὸν πιδὸ ἀρχαῖον *κάμερῃ μου*.

Ἡ λέξη *καμάρα* δὲν ξεχάστηκε ὡστόσο. Εἶναι ὅμως ἀδύνατο νὰ τὴν ποῦμα ἔξαφνα ἐκεῖ ποῦ λέμε *κάμαρα*, γιὰτὶ ἄλλο τὸ νόημα, καὶ τὸ νόημα τὸ καινούριον τὸ χρωστοῦμα στὴν ἔξην λέξη. Τῆς τὸ χρωστοῦμα ὑποθέτω κι ἀφῆς γιὰ λόγους ἀρχιτεχτονικούς, ἐπειδὴ, ὅταν ἡ στέγη τοῦ σπιτιοῦ, ἡ οὐραγιά, ὅπως τὸ ξέρανε σὲ κάτι νησιὰ μας, *στρογγυλωθῆκε*, γιὰ νὰ μὴ μαζώνεται ἀπάνω τὸ βροχόνερο, ἢ αἰθουσα ὠνομάστηκε *camera*, ποῦ ἡ πρώτη κι ἀρχαϊκὴ τῆς σημασία, λατινικὰ, εἴτανε *καμάρα*, δη-

τρόπον ἔγραψε. Καί μᾶς λείπει μερικά πράγματα, πού πρέπει νά τὰ προσέξῃ πολύ ὅποιος θέλει δίκια νά μιλήσῃ γιά τὸ ἔργον αὐτό, γιὰ τὴν ψυχὴ «τῶν Ζωντανῶν καὶ Πεθαμμένων». Κ' ἔτσι δὲν τοῦ ἀφίνει παρά μερικά γενικά μέρη καὶ τὰ καθέκαστα νά ζητάσῃ. Μιλεῖ μονάχος του γιά τὸ συμβολισμό τοῦ ἔργου του καὶ μᾶς ξεδιπλώνει τὸν πρωτότυπον αὐτὸ συμβολισμό του, πού ξεφεύγει τὰ σύνορα τῆς στενῆς ἀντίληψης καὶ ἀπλόναται φωτεινός στοῦ βασιλείου τῆς δημοκρατικῆς σκέψης. Τέτοιο συμβολισμό δὲν τὸν ἔχουνε συνηθίσει ὁ νοῦς μᾶς καὶ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μας, γι' αὐτὸ μὲ κάποια ξεχωριστὴ ἠθικὴ εὐχαρίστηση τὸν ἀντικρίζουμε καὶ νοιώθουμε πιά εὐκολα ποιός ὁ βαθύτερος σκοπός τοῦ συγγραφέα τῶν «Ζωντανῶν καὶ Πεθαμμένων» καὶ ποιὸ τόνειρο τοῦ διεφτυντή τοῦ «Νουμά».

Δὲν ξέρω, ἢ σωστότερα ξέρω πολὺ καλά, πῶς φαντάζονται οἱ πολλοὶ τὸ δράμα. Μὰ μέσα σ' αὐτοὺς τοὺς πολλοὺς ὑπάρχουν οἱ πῖο πολλοὶ, πού θέλουν τὸ δράμα νά εἶναι σειρά δραματικῶν περιστατικῶν, δηλ. ἀρχὴ σπαραχτικῆς ἱστορίας, μὲ πλέξιμο μπερδεμένο καὶ σύφωνα μὲ κανόνες στενοῦς, καὶ μὲ τέλος, πού νά βραβεύεται ἢ νά τιμωριεῖται ἢ κακία ἢ ἡ ἀρετή. Γιά τοὺς τέτοιους οἱ «Ζωντανοὶ καὶ Πεθαμμένοι» βέβαια δὲ θά ναι δράμα, γιὰ τὴν τίποτ' ἀπ' αὐτὰ δὲν ἔχουν, τίποτα τραγικὸ μὲ κατάρεις καὶ σπαραχτικῆς φωνῆς δὲν κλειοῦνε. Μ' ἄλλα λόγια δὲν ἔχουν ὑπόθεση, πού νά μπορῇ κανεὶς σὰν παραμῦθι νά τὴν ξεστορήσῃ, γιὰ τὴν εἶναι πρῶτ' ἀπ' ὅλα δράμα χαρακτήρων. Τὰ δραματικὰ περιστατικὰ παρουσιάζονται μέσα σὲ μιὰν ἀπλὴ ἑμιλία, μέσα σ' ἓνα νόημα, ἴσως καὶ μέσα σ' ἓνα σωματικὸ κίνημα, πού κλεῖ ὅμως καὶ ἀλάκρη τῆς ψυχῆς κίνηση. Εἶναι σὰν εἶδος comédie, ὅπως τὸ λέν οἱ Φραντζέζοι, μὰ στὴν ἐξωτερικὴ μορφή μόνον ὄχι καὶ στὴν οὐσία. Ἡ οὐσία τῶν «Ζωντανῶν καὶ Πεθαμμένων» πρέπει νά ζητηθῇ πολὺ ψηλά καὶ ὄχι στοῦ στενοῦ σύνορο οἰκογενειακῆς ἱστορίας ἢ συνηθισμένου κοινωνικοῦ περιστατικοῦ. Δὲ θέλησεν ὁ συγγραφέας τοὺς νά λύσῃ μικρὸ ἢ μεγάλο κοινωνικὸ πρόβλημα (στὴν Ἑλλάδα μόλις ἀρχισαν τὰ κοινωνικὰ προβλήματα σὰ λέξεις νά γίνονται γνῶριμα καὶ ὄχι σὰν ἰδέες,) νά ὑποστηρίξῃ ἢ νά πολεμήσῃ κοινωνικὴ θεωρία, πού ἔχει νά κἀνῃ μὲ δριμυτέρες ἰδέες δριμυτέρας τάξης ἀνθρώπων ἢ καὶ, γενικώτερα, μὲ τὸ κοινωνικὸν ἔξιπλωμα τοῦ ἔθνους του. Τίποτε ἀπ' αὐτὰ ὁ κ. Ταγκόπουλος ἀγγίζει ὀλίσις τὴν Ἑ-

θνικὴ Ψυχὴ στὰ γενικώτατα σημάδια τῆς καὶ μὲ μαχαίρι ἀνατόμου ξεχωρίζει τὸ σάπιο ἀπὸ τὸ γερὸ μέρος τῆς. Μιλεῖ στοῦ δράμα του γιά τὴ φυλὴ μας τοῦ σήμερα, γιά τὴν ἔθνικὴ μας ζωὴ, γιά τὸ τώρα καὶ γιά τὸ ὕστερα. Καὶ βλέπουμε τὸ ἀληθινὸν πρωτότυπο πρᾶμα, ἀπὸ δράμα, πού ἡ ἐξωτερικὴ του μορφή καὶ τὸ φτιάσιμό του τὸ τεχνικὸ τὸ δείχνουνε comédie, νά ξεβγαίνῃ δράμα καθαυτὸ ἔθνικόν ἢ—ἀν δὲ φοβόμενα μὴν παρεξηγήσουν τὸν δριμύ καθὼς τὸν καταντήσανε σήμερα πολλοὶ—δράμα πατριωτικόν. Κ' ἐδῶ εἶναι ἡ μεγάλη πρωτοτυπία νά μιλήσῃ γιά πατρίδα, νά δείχῃς ὅλον τὸν πόνο σου καὶ τὴν ἀγάπη σου γι' αὐτὴν, χωρὶς νά ξεσπᾷς σὲ φωνῆς καὶ σὲ μελοδραματισμούς, χωρὶς delirium patrioticum, παρὰ ἤσυχα καὶ μὲ τρόπο, πού νά θυμίζῃ τοὺς ἀληθινούς διδάχους τοῦ πατριωτισμοῦ.

Γι' αὐτὸ σὲ μερικῆς μεριῆς τὸ δράμα τοῦτο θά φανῇ σκληρὸ, πικρὸ, θά σκανταλίση κείνους πού, μόνον ἀπάνου-ἀπάνου βλέποντας τὰ πράγματα, δὲν ἔχουν τὴ δύναμη νά κοιτάζουν καὶ πῖο βαθιά γιά νά νοιώσουν, ὅτι ὁ πατριωτισμός δὲ βρῖσκεται μονάχα στὰ ἔμορφα λόγια καὶ τοὺς ἀστεῖους θυμούς. Βγήκαν ἀπὸ τὴν ἀλήθεια οἱ «Ζωντανοὶ καὶ Πεθαμμένοι» καὶ δὲ μποροῦσαν παρά πικροὶ νά εἶναι. Δράμα τὸ βάπτισεν ὁ ποιητὴς του. Σάτυρα θά τὸλεγα ἐγὼ καὶ σάτυρα πού σπαραξί τὴν ψυχὴν, πού δείχνει μὲ ὠμὴ σκληράδα ὅλη τὴ σημερινὴ μας κατάστασι. Ζωγραφίζει τὴν κακία, πού ἔχουμε πρὸς τὸ ἔθνος μας ὅλοι μικροὶ καὶ μεγάλοι, ἐπίσημοι καὶ ἀσήμαντοι, μὲ πινελιῆς δυνατῆς καὶ μὲ χρώματα πολὺ χτυπητὰ, μὰ συνάμα μᾶς κάνει μέσα στὰ λόγια του νά βρισκοῦμε ἀκούραστα τὸν ἠθικὸ σκοπὸ, πού τὸν ἀναγκάζει τόσο σκληρὸς νά φαίνεται. Θέλει νά ζήσῃ τὸ ἔθνος του καὶ γιά νά ζήσῃ, λείπει, πρέπει νά σκοτώσουμε τὴν ψευτιά τῆς θρονασμένης στὴν ψυχὴ μας μὲ τὴν εἰδωλοατρικὴ προσκόλλησι στοὺς ἴσκιους τῶν πεθαμμένων· πρέπει δική μας Ἀκρόπολι νά φτιάσουμε, γιὰ τὴν κλιτὰ «κάθεται σὰν ταφόπετρα στὴν ψυχὴ μας»· πρέπει νά πῆ καθένας μας σὰν τὸν Κωστῆ του στὴν πρώτη πράξι: «Νοιώθω πῶς εἶμαι ζωντανὸς ἀνθρώπος καὶ μᾶρῃσει ἡ ἀλήθεια».

Ξετάζω τοὺς «Ζωντανούς καὶ Πεθαμμένους» ἀπὸ τὸν ἠθικὸν τοὺς αὐτὸ σκοπὸ καὶ θέλω νά δείξω πόσο ὁ ἀνθρώπος, πού νοιώθει τὴν ἀλήθεια, νοιώθει συνάμα πῶς δὲ μπορεῖ νά τὴ φτάσῃ, ἀν δὲ γίνῃ ὁ ἴδιος δημιουργός, ἀν δὲν ἔχῃ τὴ δική του ζῶν, ἀν

δὲ ζῇ περισσότερο γιά νά πλάσῃ καὶ ὁ ἴδιος παρὰ γιά νά χαίρεται καὶ νά συνεπαίρνεται μὲ τὴ λάμψη καὶ τὴ δόξα τῶν περασμένων. Σὲ τέτοια θεωρία θέλει νά δώσῃ σάρκα καὶ ὁ κ. Ταγκόπουλος, γι' αὐτὸ καὶ τὰ πρόσωπα τοῦ δράματος τοῦ τὰ διάλεξε μὲς ἀπὸ κύκλο, πού, καθὼς φαίνεται, τότε μελέτησε καλά πρῶτα καὶ πού ἔπρεπε νά ναι πραγματικὰ καὶ μορφωμένα ἀρκετὰ γιά νά μπορέσῃ, νά βάλῃ στοῦ στόμα τοὺς τίς δικῆς του σκέψης. Κ' ἔτσι φτάνουμε καὶ στοῦ τεχνικὸ μέρος τοῦ ἔργου, πού ἀποδείχνει τὴν ἀλήθεια, ὅτι ὁ δραματικὸς συγγραφέας δὲ γράφει μόνο γιά νά εὐχαρίστησῃ τὸν ἑαυτοῦ, παρὰ γιά νά ζωγραφίσῃ πρῶτ' ἀπ' ὅλα τὴν ψυχὴ τῶν ἀνθρώπων τοῦ καιροῦ του καὶ νά βγάλῃ στοῦ φῶς κείνο, πού πραγματικὰ εἶναι ἀληθινὸν καὶ ἔμορφο. Οἱ ἀνθρώποι τῶν «Ζωντανῶν καὶ Πεθαμμένων» εἶναι ἀνθρώποι τῆς ἡμέρας μας, πού τοὺς βλέπουμε γύρω μας, πού τοὺς συναπαντᾷμε σὲ κάθε μας βῆμα, πού τοὺς ἀκούμε κάθε στιγμῆ. Καὶ τὸ δυστύχημα εἶναι, πῶς οἱ χαρακτῆρες οἱ ὅμοιοι μὲ τὸν Ἀντρέα καὶ τὴ Χάρη εἶναι οἱ πῖο πολλοὶ καὶ οἱ ὅμοιοι μὲ τὸ Ἀλέμπρο κείνοι πού μετροῦνται στὰ δάχτυλα.

Αὐτὴ τὴν ἰδέαν γενικὰ σημάτισα μὲ τὸ διάβασμα τῶν «Ζωντανῶν καὶ Πεθαμμένων». Θά νοιώσω τὰ ἴδια—καὶ μαζί μου καθένας, πού θέλει νά κρίνῃ δίκια—ἀμα τοὺς δῶ νά παίζονται καὶ στοῦ θεάτρο; Δὲ δισταζῶ καθόλου νά πῶ «ναί», γιὰ τὴν ἡ ἀλήθεια ἢ στοῦ βιβλίου τὴ διαβάξῃς ἢ ἀπὸ στόμα τῆς ἀκοῦς, πάντα ἀλήθεια μένει. Καὶ μάλιστα ὅταν ἡ ἀλήθεια συνοδεύεται ἀχώριστα καὶ ἀπὸ τὴν Τέχνη. Ἡ ἑμιλία στοῦ δράμα τοῦτο φυσικὴ, χωρὶς περιτολογίες, μὲ ἰδέες γερῆς καὶ διάφανης στοῦ νόημά τους, μὲ γλῶσσα στρωτῆ, ἀνθρώπινη, ζωντανή, τραβεῖ τὴν προσοχὴν ἀλάκρη τοῦ θεατῆ ἢ τοῦ ἀναγνώστη. Ἡ ἀπλόστατη ὑπόθεσι μὲ δίχως παραγομιμίματα καὶ ὑπερβολῆς στὴν πράξι καὶ στὴν δράσι ξετυλίγεται ἤσυχα, τεχνικὰ τόσο, ὅσο τὸ φυσικὸ τὸ θέλει. Τὰ πρόσωπα ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὡς στοῦ τέλος πιθανά, καθένας στὴ θέσι του, καθένας μὲ τὸ χαρακτῆρά του τὸν ἀληθινὸ καὶ πραγματικόν, χωρὶς ἀναπάντεχα καὶ ἀνώφελα ἀλλάγματα, κινοῦν τὸ ἐνδιαφέρον, κρατοῦν τὸ θεατῆ ἢ τὸν ἀναγνώστη σιμά τους, ὡς πού νά φτάσῃ μαζί τους στοῦ τέλος καὶ νά νοιώσῃ μ' εὐχαρίστησι πῶς παρακολούθησε τὸ ξετύλιγμα ἰδέας ἀψηλῆς μέσα σ' ἱστορίαν ἀπλῆν. Ὁ συγγραφέας του μᾶς λείπει στοῦ γράμμα του καὶ ποιὰ εἶναι τὰ πρόσωπα

λαδὴ θόλος. Τὰ καθαφτὸ ξένα μοιάζονε ἢ αἰθουσα ἢ τὸ δωμάτιον καὶ ὁ θόλος. Λέξεις πού δὲ ζήσανε, λοιπὸν πού δὲν μπορεῖ νά ναι καὶ ἀρχαῖες. Πῖο ἀρχαία ἰννοεῖται ἢ κάμαρα καὶ ἡ κάμερη, ἀν καὶ σὲ τοῦτες δύσκολο νά ποφασίσῃς ποιὸ εἶναι τὰρχαιότερον· ἀπὸ πρῶτη ἐποψῆ, μοιάζει σὰ νά ναι ἀρχαιότερος ὁ τύπος μὲ τὸ α, καὶ ὡστόσο ἀρχαιότερος εἶναι ὁ τύπος μὲ τὸ ε, ἴσια ἴσια γιὰ τὸ ἔθνος.

Μὰ καὶ τὸ α ἔχει τὴ νοστιμάδα του. Τάπαντοῦμε καὶ στοῦ γαλλικοῦ *camarade*, παρμένο ἀπὸ τὸ σπανιόλ. *camarada*, ἐκεῖνος πού κοιμάται στὴν ἴδια κάμαρα, λοιπὸν ὁ σύντροφος. Κ' ἔτσι τὸ ἔθνος ἑλληνικὸ κάμερα βγάζει α ἑλληνικὸ κάμαρα, καὶ τὸ ἑλληνικὸ τὸ α εἶναι ἔθνος στοῦ γαλλικοῦ *camarade*! Ἀλήθεια πού στοὺς τόπους τοὺς πολιτισμένους δὲν ἰδρώνει τάφτι τοὺς γιά ξένα ἢ μὴ ξένα

3.

ΒΙΖΙΤΑ

Ἡ λέξι βίζιτα βρῖσκεται στοῦ Λεξικοῦ τοῦ Σομαβέρα, πού δημοσιέφτηκε στὰ 1709.

Ἡ λέξι βίζιτα βρῖσκεται καὶ στὰ τούρκικα λεξικά, δηλαδὴ ἔγινε τούρκικη.

Πιθανὸν λοιπὸν οἱ Τούρκοι νά τὴν πήραν ἀπὸ μᾶς, ὄχι ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς.

Ἡ λέξι βίζιτα δείχνει ὅμως καὶ κάποιον πολιτισμό. Λοιπὸν οἱ Τούρκοι πήραν ἀπὸ μᾶς καὶ κάποιες συνήθειες τοῦ πολιτισμοῦ.

Λοιπὸν οἱ ξένες λέξεις καταντοῦνε ντόπιες, ἀπὸ καὶ ἔθνοι τίς δανίζονται ἀπὸ σένα. Σοῦ μαθαίνουνε καὶ τὰ ἱστορικὰ σου καὶ τὸν πολιτισμό σου καὶ τὴν ἐπιβροῆ σου στοὺς ξένους λαούς.

Δὲν ξέρω τί μᾶς ἔμαθε ἀπ' ἀφτὰ πού λέμε ἢ λέξι ἐπίσημης. Μᾶς ἔμαθε τὸν παπαγαλλισμό, πού δὲν τὴν προσμίναμε γιά νά τὸν καμαρώσουμε.

4.

ΜΙΡΑΤΣΟ

Συχνὰ καὶ στὸν Ὀμηρὸ καὶ στὰ κλασσικά μας τὰ κείμενα ἢ λέξι χεῖρ σημαίνει χεῖρ καὶ μίρατσο, καθὼς καὶ μὲ τὴ λέξι ποῦς ἰννοοῦνε τὸ πόδι καὶ τὴ γύμπα, κάποτε μάλιστα μόνον τὴ γύμπα, καὶ μόνον τὸ μίρατσο, σὰ μιλοῦνε γιά τὸ χεῖρ. Στους Ῥωμαίους ἀφτὸ εἶναι καὶ συνήθεια· *manus* θά πῆ τίς περισσότερες φορὶς μίρατσο καὶ *pes* γύμπα.

Δὲν πρέπει νά ποφῃσοῦμε, γιὰ τὴν μῆτε οἱ Ἕλληνες μῆτε οἱ Ῥωμαῖοι δὲν εἴτανε προχωρημένοι στὴν ἀνατομία. Κατόπι νοιώσανε τὴν ἀνάγκη νά καθιερώσουνε ὄρο καὶ γιά τὸ μίρατσο. Πήρανε τότες ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες, ὄχι τὴ λέξι βραχίον, μὰ πῖο σωστὰ θὰ βῶ τὸ ὑδέτερον συγκριτικὸ βραχίον, πού δῆλωνε τὸ κοντότερον μέρος τοῦ χειροῦ. Καὶ τὸ κάμανε *bracchium*, ἔτσι μὲ δύο c, δηλαδὴ δύο κ, ἐπειδὴ τὸ X τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς τάκούανε γιά ὅλους διόλου ἄφωνο. Ἄφωνο τὸ ξέρανε καὶ οἱ Ἕλληνες, τὸ συνοιδέθανε ὅμως καὶ μὲ κάποιον ἔχο πού ἔμοιαζε σὰ δασεία, λ. χ. K + c. Τὴ δασεία οἱ Ῥωμαῖοι τὴν ἀμελοῦσανε, τουλάχιστο δὲν τὴ σήκωνε ἢ προφορὰ τοὺς στίς λέξεις πού δανίζόντανε ἀπὸ τοὺς ἔλλοιους λαούς. Τὸ ἢ στοῦ *bracchium*, εἶναι τῆς ὀρθογραφίας, ὄχι τῆς προφορᾶς, καὶ θά τόβαλε κανένας δάσκαλος τῆς ἐποχῆς ἐκεῖνης, γιά νά δείξῃ τάχα πῶς τὸ ἑλληνικὸν γραφότανε μὲ X καὶ πῶς τὸ ἔξερε τοῦ λόγου του, ἀφού, ὅπως εἴπαμε, X σημαίνει K + c ἢ λατινικὰ C μὲ H, I H. Πράματις, ἡ δασεία σώζεται στοῦ διπλοῦ τὸ c, γιὰ τὴν μὴν μπορώντας νά προφέρουνε τὸ δέφτερον μισόχο, κάμανε τὸν πρῶτον πῖο γερὸ, γιά νά βγῆ ὁ λογαριασμός. Εἶδος ἰσοζύγι.

Τὸ διπλοῦ λοιπὸν τὸ C, πού εἶναι ἀπομεινάρει.

του αυτά, για τούτο δεν υπάρχει ανάγκη να τα ξαναζωγραφίσω εγώ ιδώ. Θά θυμώση ο θεατής ή ο αναγνώστης, θαηδιάση και θα γελάση κάπου με τον 'Αντρέα, τον πιο συνηθισμένο σημερινό τύπο του Ρωμίου, θά ξαφνιστή με τή Χάρη, με τον άστατο κι αδύνατο χαρακτήρα της, τήν ψυχή που παλεύει ανάμεσα στην αλήθεια και στο φέμμα, που θέλει να σιωπή τήν πρώτη, μα δεν έχει τή δύναμη, που βλέπει το δεύτερο, μα δεν κάνει και τήν απόφαση να το κλωτσίση μια κι αποτελεσματικά. Θά συμπαθήση τον Κωστή και τήν 'Ελενίτσα, τα δυο αυτά παιδιά, που γίνονται άφορμή να σιγοπλέκεται μέσα στο δράμα ένας άγγελικός κι άγνός έρωτας, χωρίς καθόλου να γίνεται όμιλία για τον έρωτα τούτο, τις δυο ψυχές, που συμβολίζουν τή μελλούμενη γενιά, όπως τή φαντάζεται ο ποιητής των «Ζωντανών και Πεθαμμένων». Και τελευταία θά θαυμάση καθένας το Λάμπρο, το σπάνιο Ρωμίο στο σήμερα που πονεϊ στάληθινά για τήν πατρίδα του, που διαλαλεί τήν αλήθεια με αγάπη, με πίστη, με ήρωισμό, όπως τότε θέλει ο Κάρλαιλ, με πεποίθηση για το μέλλον τής φυλής του, γιατί είναι μεγάλη ή ψυχή του, γιατί βλέπει καθαρά, σκέφτεται καθαρότερα και δεν άπελπίζεται. Κ' είμαι βέβαιος, ότι με όση ευχαρίστηση και ενδιαφέρο ακούγεται να δηγιέται τήν ιστορία του παππού του και το επεισόδιό του τής 'Ακρόπολης στην πρώτη πράξη, με τόσο ψυχικό ξανάσασμα θάκουσθή απ' όλους κι όταν λήη στην τρίτη πράξη: «Βαφτίσια! Βαφτίσια! Πρέπει να βαφτίσουμε τους ψευτοέλληνες να τους κάνουμε Ρωμιούς».

«Ήθελα να ξεδίπλωνα όλα ένα προς ένα τα ήθικα και τεχνικά χαρίσματα των «Ζωντανών και Πεθαμμένων», αφήνοντας στην άκρη και μη θέλοντας να τα ιδώ τα τυχόν ψεγάδια τους (που δεν πιστεύω δά να υπάρχουν ή να βρεθούν εύκολα) για να μου δίνεται άφορμή να λέω κ' εγώ, πώς νοιώθω τήν τέχνη, πώς αντικρύζω τήν αλήθεια, σε κάθε δραματικό έργο. Μα θά πήγαινε σε μάκρος ο λόγος, για τούτο περνά τις δυο πρώτες πράξεις χωρίς να επιμείνω στα καθέκαστά τους και φτάνω στην τρίτη στο μέρος αυτό του έργου, που και μινυχό του είναι ένα δράμα τεχνικώτερο, άψηλότερο, σκληρότερο, πικρότερο, μα και δημιουργικώτερο. Τής Χάρης το φέρισμα στον 'Αντρέα της, ή φευγάλα απ' το σπίτι της, το κλείσιμό της στο σπίτι του Λάμπρου, ή όμιλία της μ' αυτόν, το συναπάντημά της με τον 'Αντρέα

της το πρωί και τα λόγια, που αλλάζουν οι δυο τους, μας δίνουν τήν ιδέα τέχνης αληθινής, που ξεφεύγει από τις ψευτιές τής τάχατες ήθικολογίας. Οι σεμνοτυφοι και οι ψευτοηθολόγοι μπορεί να τήν ονοματίσουν ανήθικη, κακόπλαστη· οι γνωστικοί, κείνοι που δε φοβούνται τή γύμνια τής αλήθειας, θά τήνε βρουν ήθικώτατη και διδαχτικώτατη. Θά θυμηθούν, κι αν δεν τα ξέρουν θά θελήσουν να τα μάθουν τα λόγια του Παλαμά: «'Ηθικό έργο είν' εκείνο, που σαλεύει αγνάγια μας κανόνες διαγωγής και πραχτικά παραδείγματα, με σκοπό να μας ανοίξουνε δρόμους νέους και λαχτάρες να μας γεννήσουν προς το αγαθό ή προς το καλύτερο, σ' ένα τρόπο ζωής ανώτερο από τή συνηθισμένη ζωή, που μπορεί να είναι ή ζωή του αύριο. Και για τούτο ήθικά είναι κ' εκείνα τα έργα που προσβάλλουν τήν κοινή ήθικη όχη από ανηθικότητα, άλλ' από δίψα μιας ήθικης πιο βαθιάς και πιο πλατιάς, που μόνο θά πραγματοποιηθή, όταν πατήση στα χαλάσματα τής πρώτης (1)». Τήν τέτοια αντίληψη τής ήθικης στην τέχνη μας τήνε φέρνει ύστερ' από τα περήφανα και τίμια λόγια του Λάμπρου προς τή Χάρη, το ποταπό φέρισμα του 'Αντρέα, τα λόγια του προς τή Χάρη κ' οι άποκρίσεις αυτής, όσο που να ξαναπαρουσιαστή ο Λάμπρος για να τότε θαυμάσουμε περισσότερο με το μεγάλο του χαρακτήρα. 'Αδύνατο μου είναι να μήν παρακολουθήσω το Λάμπρον αυτόν, το λογικό κι αληθινό άνθρωπο, ίσα με τα τελευταία του λόγια, που δίνει μάθημα γερό στους ψευτοπατριώτες. Μιλεί σ' όλο το δράμα (ίσως νάπρεπε στο στόμα του να μπουν κι δσα λέει ο κ. Ταγκόπουλος στο γράμμα του προς τον Ψυχάρη «ότι πρέπει να Βουργαρίσουμε» με κίντυνο νάκούση τα βαθράκια του σχολαστικισμού, τής στενοκεφαλίας και τής ψευτιάς να τότε φωνάξουν προδότη), μιλεί με τέτοιον τρόπο, που ενώ στους φρόνιμους, τους λογικούς, εκείνους που θέλουνε να ιδούν και να νοιώσουν τήν ήθικην όμορφιά και τήν αλήθεια, δείχνεται 'Ελληνας σωστός, που ξέρει ποιά είναι ή πραγματική προγονική δόξα και πώς πρέπει να τήν αιστάνεται, για τους άνόητους, τους φωνακλάδες, τους θεληματικά κλειστομαχτηδες σε κάθε αληθινό, θά είναι ο Ιερόσυλος, ο άνθρωπος που βρίζει τους αρχαίους προπάτορες, ο προδότης.

Αυτοί οι τελευταίοι είναι ανάγκη μεγάλη να

(1) Κωστή Παλαμά Γ ρ ά μ μ α τ α. — 'Η 'Ηθική του Θεάτρου σελ. 74.

νοιώσουν τα τελευταία λόγια του Λάμπρου: «'Αντικρύ στην 'Ακρόπολη, σε μέρος παρθένο από τήν ιστορία χτίζουμε το Ρωμαίικο δρακοντόπυργο εμείς. 'Εκεί μέσα θά κλειστούμε και θά πολεμήσουμε. 'Ολ' οι ζωντανοί θάρθουνε μια μέρα, μη σε νοιάζει, μαζί μας. Οι πεθαμμένοι ως ταμπουρωθούνε ξανά σε κανένα ξυλένιο τειχί σικά στον Παρθενώνα τους, όσο νάρθει ο Πέρσης να τους κάψει».

Η ΧΑΡΗ. 'Ο Πέρσης; Ποιός Πέρσης;

Ο ΑΝΤΡΕΑΣ. Οι Πέρσες ξανάρθανε δώ, τώρα και λίγα χρόνια, μα για λούστροι...

Ο ΛΑΜΠΡΟΣ. 'Ο Πέρσης αυτή τή φορά δε θάρθει από τήν 'Ανατολή! Θάρθει από το Βοριά... Και να τος έρχεται.

Αυτοί οι τελευταίοι πρέπει να συγκινηθούν πιο πολύ, πιο βαθιά από τους «Ζωντανούς και Πεθαμμένους» και να χεροκροτήσουν τρελλά το δράμα, αν άνάψη μέσα τους ή φωτόβολη ολόγα του αληθινού ένθουσιασμού, να γείρουν προς το στήθος το κεφάλι και να βυθιστούνε σε σκέψες βαθιονόητες αν νοιώσουν τή μετάνοια να τους σπαράξη τήν ψυχή.

Τελειώνω. 'Ο κ. Ταγκόπουλος έγραψεν έργο τέχνης αληθινό, έργο δημιουργικό. Γνώρισε τήν εποχή του, τή φυλή του, είδε που είναι ή πηγή του κακού. Μας λέει ποιός είναι ο έχτρός μας, που πρέπει να χτυπήσουμε. Βλέπει και κάνει και τους άλλους να βλέπουν. Νομίζω, πως ένας δραματικός ποιητής δε ζητάει περισσότερο απ' αυτό για να πειστή ότι άγάπησε και πίστεψε τήν Τέχνη του.

ΝΑ. Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗΣ

Σημείωμα.—Το βιβλίον άποσώνεται με δυο δηγήματα: «'Η Χρυσουγή» και «Τάφος στο Γιασό». 'Ο κ. Ταγκόπουλος μας δείχνει μ' αυτά ότι έχει το χάρισμα να ζωγραφίζει πολύ όμορφα κ' αισθηματικά γιομάτα τρυφεράδα, είτε τήν αγάπη σε πρόσωπο παίρνει για βάση, είτε το προσκόλλημα τής ψυχής σε άψυχα πράγματα, που σφιχτοδεθήκανε με τή ζωή ενός ανθρώπου. 'Η χάρη κ' ή άπλοτητα, ή ποιητική και σπαρταριστή γλώσσα, είναι τα κυριώτερα χαρακτηριστικά τους. Δηγιέται ο κ. Ταγκόπουλος με τρόπο, που σε κάνει να λυπώσαι γιατί τόσο γλήγορα τελειώνουν οι μελαχολικές αυτές μικροίστορίες, που θά μένουν σαν όμορφότατα πετρίδια μέσα στη δηγηματική συλλογή των τελευταίων χρόνων.

Β.

ΔΥΟ ΠΡΩΤΟΤΥΠΑ ΔΗΓΗΜΑΤΑ

ΤΟ ΙΔΑΝΙΚΟ

Διάβασα μια φιλοσοφική μελέτη κ' είμουν τόσο άποροφημένος από τις παράξενες ιδέες του φιλόσοφου, που δεν ένοιωσα ν' ανοίγεται ή πόρτα και να μπαίνω στο γραφείο μου ο φίλος μου ο Δημήτρης. Σά γύρισα και τον είδα τρώμαζα. Είτανε σε κατάσταση που δεν τον είχα διαί άλλη φορά. Χλωμός σε σουδάρι, με μάτια κοκκινοβολισμένα, άταχτα ντυμένος: κακοδεμένη γραβάτα, άνασηκωμένα πανταλόνια άκαιάστατα, πράμα που μ' έκανε ν' άπορήσω, γιατί ο Δημήτρης λογαριαζούντανε ένας από τους πιο κομψούς νέους του Σταβροδρομίου. Και όμως μ' δλ' άφτά που δείχνανε κάποια ψυχική ταραχή, κάποια άνωμαλία, ή στάση του φανέρωνε βλους διόλου το έναντίο. «Όσο ζωηρός είταν πάντα, τόσο ήσυχος είδειξε που είτανε τή στιγμή εκείνη ή ήρεμη και μαλακή φωνή του που είπε:

— Ήλα άποφασίσει...

Περίμενα τα τελευταία τήν λέγο του. Μα εκείνος πήρε

πολύτιμο τής αρχαίας προφοράς του ελληνικού Χ, σώζεται στο προβιγκιάλικο *bratz*, στο σπανιόλ. *brazo*, στο ιταλ. *brazzo*, λοιπόν και στο ρωμαίικο *μπράτσο* που το πήραμε από τους 'Ιταλούς. Και σώζεται ίσια ίσια γιατί έγινε διπλό *CC* είδεμη δέ θά γινότανε μήτε *ts*. Το βραχίονι δέ σώζει τίποτις. Μα δεν τόχω και για βέβαιο πως είναι λέξη δημοτική. Μπορεί νάβαι. 'Ο Πάλλης τή βρήκε στις Παράδοξες του Πολίτη. 'Αφτό φυσικά δέ μας το άποδειχνει πως είναι πατροπαράδοτος όρος: ίσως κι ο λαός από τους δασκάλους να τον πήρε. 'Εγώ τον είδα σ' έναν πρόλογο του 'Ροΐδη κι από τότες τον έγραψα. Πολύ άδικα. Τον έγραψα τάχα για να μη χαλάσω το χατίρι σε μερικούς φίλους, που ζμα το ύποψιαστούνε πως βλέπουνε ξένες λέξεις, τους πιάνει άνατριχίλα. 'Ενας μου έλεγε μάλιστα, τώρα τελεφταία, να πω τόνους τις νότες! 'Ο δασκαλισμός άλλα δέ λέει. 'Ο φόβος άφτός είναι αληθινή άξίωστικια, κι άπαραίτητο να τον ξεφορτωθούμε μιά και καλή, γιατί μας χαλνά τή γλώσσα. Πιο παιδιάτικη αντίληψη από τον ζενισμό στις λέξεις δεν υπάρχει. Φαντάζονται πως τόντις οι λέξεις άποτελούνε μια γλώσσα. Τή γλώσσα, όποια κι αν είναι, τήν άποτελούνε μόνο και μόνο οι ΤΥΠΟΙ. Μπορείς να στοχαστής γλώσσα χαμωμίνη όλο από ξένες λέξεις από

ξένους τύπους, αδύνατο, γιατί τότες θάτανε κι αυτή ξένη· δέ θά είχε ύπαρξη δική της. 'Αν ξένιζε μια γλώσσα με τις ξένες λέξεις, τα ρωμαίικα δέ θάτανε ρωμαίικα, μήτε θά λεγόντανε ρωμαίικα· τάχαία τα ελληνικά, όπως και κάθε άλλη γλώσσα, γιατί ξένες λέξεις πλήθος έχει στην καθεμιά, θά γάνανε τόνομά τους. Μα ξένη λέξη καθαυτό δέ θά πη τίποτα. Λοιπόν το ζήτημα πρέπει ναλλάξη, πρέπει να το διατυπώσουμε άλλιώς. Πρέπει στη γλώσσα μας να μου δείξουνε όχι ξένες λέξεις, μα ξένους ΤΥΠΟΥΣ. 'Εδω τους θέλω.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΣΗΜΕΙΩΣΟΥΛΑ

ΠΟΣΤΑ, ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟ, ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ

Στό άρθρο μου Κλωσίσια(*) έβαλα πόστα κάμποσες φορές. Μά ή λέξη ταχυδρομείο άχαμνή δέν είναι. Δέν έχει όμως παράγωγο, ενώ ή πόστα έχει τό ποστάρω, πού είναι και πολύ χρήσιμο. Νομίζω πώς θξζιζε τόν κόπο να προσέξη κανείς πότε λένε πόστα στην 'Αθήνα, και πότε ταχυδρομείο. Έγώ θαρρώ πώς κ' οι δυό λέξεις θά μείνουν, με σημασία κάπως διαφορετική, δηλαδή πάω στην Πόστα, μά σου στέλνω τό βιβλίο μου με τό ίδιο ταχυδρομείο, δέν μπορείς να πής με τήν ίδια πόστα.

Σ' άλλα πάλε τό ταχυδρομείο δέν ταιριάζει· έμένα τουλάχιστο δέ μου φαίνεται μήτε βρωμαίικο μήτε σωστό εκείνο πού συνηθίζουσε μερικοί, φέβγει, έρχεται τό ταχυδρομείο. Έδώ θέλει πόστα, γιατί έννοούνε τά γράμματα (= le courrier), όπως και στην Πόλη λένε, με τέτοιο νόημα, σήμερα έχω πόστα. Στην 'Αθήνα, οι φρασούλες φέβγει, έρχεται τό ταχυδρομείο δέν κάνουνε μάλιστα διόλου, αφού Ταχυδρομείο έπανε τό κατάστημα, κι άφτό μήτε να φύγη μπορεί μήτε ναρθη· άκόμη λιγώτερο συβιβάζεται τό έχουμαι και τό φέβγω με τήν έκφραση, πάω στο Ταχυδρομείο. Τό ζέρω πώς είναι δασκαλισμός· ίσια ίσια βρωτ' άν έπιασε. Δέν πιστέω, έπειδή τό γλωσσικό αίστημα σκουντάρτε· πώς να πάη κανείς σ' ένα πράμα πού σημαίνει γληγοράδα και τρέξιμο, γιατί άφτό σημαίνει στην καθαρέβουσα τό ταχυδρομείο. Ό λαός πάλε άκούει δρομείο, τό συνεδίνει με τό δρόμο κι άν κατάλαβε τό ταχύ, δέ θά μπορούσε να καταλάβη πώς ο λόγος για χτίριο. Λοιπόν κάποια διαφορά θά ύπάρχη μεταξύ πόστας και ταχυδρομείου. Ίσως και συφέρνει να καθιερωθή στη γραφή μας γλώσσα. Μ' άλλα λόγια, πόστα είναι για τήν ιδέα μου τό συγκριμένο, ταχυδρομείο τό άφρημένο. Καλά και τά δυό, άμα μπή στη θέση του και τό ένα και τ' άλλο.

Ένα λόγο τώρα και για τόν ταχυδρόμο. Ταχυδρόμο λέει ο λαός τόν άνθρωπο πού σου φέρνει πακετάκια,μπογαλάκια· α! και βαθασάκι, σαν τύχη, άξιος είναι να σου φέρη. Ό καθαφτό ταχυδρόμος πάει κ' έρχεται άπό τό ένα σ' άλλο σπίτι. Βλέπετε πόσο λίγο λίγο ταιριάζει με τό ταχυδρομείο,

*) Κοίταξε «Νουμά» φυλ. 140, σελ. 4 στλ. 1.

μιά καρέγλα, γύρισε τό άκουμπηστήρι της προς έμένα και τή μήνεψε. Ύστερα με κοίταξε μιά μέσ' στα μάτια σά να ήθελε να μ' έξετάση. Τό κοίταγμα του φανέρωνε τήν άκρόφραση, πού πήρε και κάποιο διαταγμό· Ήρτε πιδ κοντά μου κέρνοντας τήν καρέγλα του.

— Άκουσε. Κώστα μου, ξέρεις πώς δέν έχω άλλονα στόν κόσμο άπό σένα... όλοι πάνε... συγγενήδες, φίλοι... έσύ μου μένεις μόνο... Παντα σε λογάριζι για τόν καλύτερό μου φίλο... Τέσον καιρό σου έκρυβα κάτι... να μή με γλάσση... κι άφτό τδ κάτι πρέπει τώρα να σ' άξουσ' έμμε... ίσως βρω κάποια έλάφρωση... γιατί είμαι δυστυχισμένος, πολύ δυστυχισμένος...

— Μά με τρομίζεις, Δημήτρη, με τούς πρόλογους άφτους, τι θέλεις να πής ;... έξακολουθήσε.

Για μιά στιγμή φάνηκε σαν άναποράσιτος. Σηκώθηκε κ' έστιασε στόν καθρέφτη τή γραβάτα του, κατέβασε τά παντελόνια του και κάθισε πάλε κοντά μου. Έκανε τότε μιά κίνηση ξαφνική σά να ήθελε να διώξη κάτι ίσως τό διαταγμό, και άρχισε μ' ένα μελαχολικώτατο παρτίνο:

— Γιατί να γεννηθώ σ' άφτόν τόν κόσμο ;... Δέν έπρεπε να γίνη άφτό... έγώ δέν είμουναι για τή σφαίρα άφτή... Να τώρα τό ύφος πού πήρε με πειράζει... θά με κάνης να σ' μιθήσω, όπως μίσησα όλα τά πράματα στόν κόσμο... Έγώ σου λέω τόν πόνο μου και σ' ό τόνε δέξασθε με κροτάφτικό χαμογέλιο... Να άφτή εστίν ή αι-

καθώς τό θέλει ο δάσκαλος, μάλιστα με τό Ταχυδρομείο, δηλαδή τό κατάστημα ή τό διοργανισμό πού λέγεται πόστα. Στην 'Αθήνα όμως ταχυδρόμο έπανε και τόν άνθρωπο πού σου φέρνει τά γράμματα. Γιατί; Γιατί στοχάστηκε ή καθαρέβουσα να τόν πη διανομεύς. Διανομέφς, διανομέος, διανομής, άποπα πράματα. Δέν τά παραδέχτηκε κανένας. Και τώρα προσμένουμε να βρεθ' ή πιδ κατάλληλη λέξη άπό τόν ταχυδρόμο γι' άφτή τή δουλειά. Μην τήν προσμένετε άπό τήν καθαρέβουσα. Δέν ξέρει. Έθνική γλώσσα δέν είναι. Σου φτειάνει άσυλλόγιστα ένα διανομέος, χωρίς να πάη πρώτα να ξετάση τό ΈΘΝΟΣ τί λέει. Τό έθνος λοιπόν άμέσως έπλασε τόν όρο. Και δέν πειράζει αν τόνε συνηθίζουσε παντού. Φτάνει σ' ένα μέρος να συνηθίζεται, άμα είναι σωστός κι άμα καταλαβαίνεται. Πρέπει τότες άμέσως να τόν παραδεχτούμε, κι όχι να πολεμούμε άδικα με τά τεχνάσματα τής καθαρέβουσας, πού δέν μπορούσε και του κάκου, να χρησιμεύουσε στο έθνος, άφου δέ χρησιμεύουσε ούτε στους γραμματισμένους. Άν άκουγε ή καθαρέβουσα τό Λαό, κι αν τόν άκουγε άπαρχής, θά μάθαινε, όπως τζαθα κι ο ίδιος, γυρέοντας τόν όρο, πώς στην Άντρο, βέβαια κι άλλου, ο άνθρωπος πού μοιράζει τά γράμματα λέγεται Γραμματάς. Τι ώραίο! Να γλώσσα έθνική, μιά φορά. Τέτοιες μαζώνουμε, και πειδή μήτε τις όνειρέβουνται, άπό ζούλια, φωνάζουσε πώς τις φτειάνουμε. Σά φτειάνουμε, τις φτειάνουμε καλύτερες άπό τό διανομέφς. Μακάρι να φτειάναμε και τό γραμματά. Είναι πολύ έξυπνη λέξη. Τή βλέπω κι άπό τώρα στο Λεξικό, σε μιά φρασούλα, μαζί με κάτι όμοιες λέξεις, για να δείξουσε τή διαφορά, λ. χ. «Ό γραμματάς έφερε γράμματα στις άγραμμάτες Άθινε και στο κ. Κ. Γ. Πώπ, πού γράμματα δέν ξέρει».

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΚΥΡΙΕ ΕΛΕΗΣΟΝ

Άγαπητέ «Νουμά»

Ξέρεις γιατί δέν είναι, και γιατί δέν πρέπει να είναι «Έθνικός ποιητής» ο Σουρής; Όχι γιατί δέν τούς τραγουδάμε τούς στίχους του, όχι πού δέν τούς θυμόμαστε κανε, μήτε πού γράφει έξοχα σαλιαρίσματα με θείες ρίμες. Ό καθαυτό λόγος είναι πού Λαμπρή δέν έρχεται, Μεγάλη Παρα-

σκευή δέν έρχεται, Χριστούγεννα ή θαβρή Δευτέρα ή άλλη ιερή μέρα δέν έρχεται, χωρίς να παρωδηση ο Σουρής τούς ύμνους και τά τροπάρια ή και τά Βαγγέλια εκεινης τής ημέρας με τόν πιδ μασκαραδικο τρόπο· χωρίς μ' άλλα λόγια να περιπαίξη τόν πιδ εν κ' ο πράμα πού έχουσε—τη θρησκεία μας.

Πού να τά στοχαστούνε τέτοια πράματα όμως οι θαμαστάδες του, πού τόνε βάφτισαν εν κ' ο δίχως να τό θέλη ο καπμένος, γιατί του στραβού τό δίκιο, έχει πολλή μετριοφροσύνη ο άνθρωπος, και κάμνει φρόνιμα.

Άν δέν τήν είχε αυτή τή μετριοφροσύνη, αν τδξερε καν πώς κάμνει τήν πιδ έλεεινή ιεροσυλία κλεδοντας ύλικό άπό τήν Έκκλησία και ξαναχώνοντας τό δέ μασκαραδικούς στίχους, έπρεπε όλοι μας, άπό τόν Πατριάρχη και κάτω, να έχουσε α υ τ ο ν άφορισμένο, πού γυρεύει να μας κάμη να γελάσουσε με τά ιερά μας, κι όχι τό μεταφραστή του Βαγγέλιου, πού γύρεψε να μας κάμη να τά καταλάβουσε.

Τώρα του σώνει να παρακαλούσε για τήν ψυχούλτσα του.

ΕΝΑΣ ΠΑΠΙΑΣ

Γ Α Λ Η Ν Η

Ό θάλασσα, γιατί, μωρή, μάς στέκει μαραμένη σα γρίτσα πιδ πού έχασε και γέλια και παιχνίδια, πού ο κόρφος ως στόν άρπλό σαχλός τής κατεβαίνει, κι άδγά τήν κάθε σούφρα της τής κρύβουν και φτιασιδιά;

Ξύπνα λιγάκι κι άρρισε και χτύπα σα γοργόνα! Κι άνεμε έσύ, σαν αίλουρος μέσ' στ' άρμενά μας φύσσα, πού να θαρρώ πώς βρίσκεστε σ' άγάπης μέσα άγώνα και σπαρταράτε απ' τή φωτιά και τρώγετε με λύσσα.

Χοιμώστε! Τό καράδι μας με τό μιανό χαμένο άς τρίζει, άς τρέμει. άς σκουντουφλά, δειλό λαχανιασμένο και με σπασμούς, με βεγγητά, κάθε έπιβάτης κάτω άς βγάξει τ' άντερά του.

ΛΕΚΑΣ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ

Ύποχρεωτική κυρία : Όρίστε ένα ποτήρι νερό. Θίτε να πιητε ;

— Όχι, κυρία μου. Έκανα μιά κρήση σιδερένια, και τό νερό μπορεί να τή σκουριάση.

Ό καταστηματάρχης (στο καινούριο παιδί του γραφείου) : Σου είπα ο ταμίας τί θά κάνης τώρα τά πόγεμα : Τό παιδί του γραφείου : Να, κύριε· θά τόν ξυπνήσω άμα σε δώ να έρχεσαι.

ναται μίβρος, πράσινος, να μή γίνεται ένα χρώμα πού δέν είδαμε, να μή παίρη ένα σχήμα άγνωστο, έτσι άλλοιωτικό, πού να μήν μπορείς να τό δρίσης, να του δώσης όνομα... Να βλέπης τόν ούρανό γαλανό ή συνεφιασμένο κι όχι όπως δέ δύνασαι να τόνε φανταστής... Να είναι άπό πόνου σου, κι όχι άπό κάτω σου ή άπό πούσπετι· άλλο πού δέν ξέρεις να τό ονομάσης... Να θωρής τήν πόλη με σπία κεραιδωμένα, με έρόμους, με δέντρα, με άμάρια τρεχάτα και άμάρια πού πηγαίνουσε άργά, με ανθρώπους, με σκύλους κοιμισμένους και με σκύλους πού γαβγίζουσε, με πουλητάδες, με έμπορούς, με μαγαζιά και με πόσα άλλα μέ, πού τά βλέπεις κάθε μέρα τά ίδια, χωρίς να αλλάζουσε τίποτα-τίποτα, ούτε ένα ίωτα άπό τό σχήμα τους κι άπό τήν ενεργεία τους... Πές μου, μά πές μου, Κώστα μου, μπορείς να βαστάξης βλέποντας όλο μπροστά σου τά ίδια, πάντα τά ίδια ; Χωρίς να ύπάρχη έλπίδα πώς μετ' άμια θά καταντήση κάθε πράμα στόν κόσμο ν' αλλάξη κάθε ώρα, κάθε στιγμή, πώς άφτός ο κόσμος θάξη κάθε μέρα και μιά καινούρια μορφή, κ' ένα καινούριο χρώμα, και μιά καινούρια ενεργεία ;...

Ποιός ο λόγος τότες να ύπάρχουσε και να κυλιούμαστε σ' άφτόνα τόν τυραννίτικο τροχό, πού μοιάζει σαν τόν τροχό τής βεφδάμαζας, σαν κυλιέται μέσα στις λάσπες ;... Ποιός ο λόγος ;... Έγώ προσκάθησα ν' αλλάξω τή ζωή μου, κι άρχισα να κοιμούμαι τήν ημέρα και να ή-

Ο ΝΟΥΜΑΣ, ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ
Για την Ελλάδα Δρ. 10.—Για το Έξω-
τερικό φρ. χρ. 10
20 λεφτά το φύλλο λεφτά 20

ΠΟΥΛΙΕΤΑΙ: Στα κίσκια της Πλατείας
Συντάγματος, Ομόνοιας, Υπουργείου Οί-
κονομικών, Σταθμού Τριχιδρόμου (Ο-
φθαλματρείο) Σταθμού ύπογειου Σιδηρο-
δρόμου (Ομόνοια) στο καπνοπωλείο Μανω-
λακάκη Πλατεία Στουρνάρα, Ξεζάρχεια,
στο βιβλιοπωλείο «Εστίας» Γ. Κολάρου.
Στόν Πειραιά: Καπνοπωλείο Γ. Επρού.
δδ. Βουβουλίας Δρ. 1, σιμά στην Τρούμπα
'Η συντρομή πλερώνεται μπροστά κ'
είναι ενός χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΜΑΤΑ

ΔΕ ΒΡΙΖΟΥΜΕ

την αρχαιότητα εμείς, όπως μās κατηγορᾶνε τὰ πα-
τριωτικά βαθράκια, οὔτε τὸν Παρθενώνα, οὔτε τὸ
πυρὸ ἀσήμερο ἀρχαῖο λιθάρι. Δὲ μās φταῖνε τίποτα
τὰ μάρμαρα, παλιὰ ἢ καινούρια, καὶ δὲν εἴμαστε
Δὸν-Κιχῶτοι γιὰ νὰ τὰ βάζουμε μὲ δαῦτα. Ὁ Παρ-
θενώνας πολὺ καλὰ στέκεται στὴ θέση του, στολίδι
τοῦ τόπου μας καὶ μέσο πολῦτιμο γιὰ νὰ τραβᾶει
τὸν παρὰ τῶν ξένων. Βρίζοντας τὸν Παρθενώνα,
εἶναι τὸ ἴδιον ὡς νὰ βρίζουμε τὴ σταφίδα μας ἢ ὅτι
ἄλλο ἀπὸ τὰ προϊόντα μας πούχει πέραση στὸ ἐξω-
τερικὸ καὶ χρησιμεύει γιὰ πλουτισμὸ τῆς χώρας μας.

Ἐπειτα, τὸ κᾶτον κᾶτον, καὶ ὁ Παρθενώνας καὶ
ὅλα τὰ ἄλλα ἀρχαῖα μνημεῖα εἶναι λείψανα ἱερὰ μα-
νῆς ἐποχῆς ζωντανῆς, καὶ τὰ πράματα πού ζήσανε
μιά φορά πρέπει πάντα νὰ τὰ σέβεται κανεὶς καὶ
ποτέ νὰ μὴν τὰ βρίζει.

πνὴ τὴ νύχτα, νὰ πίνω τὸ βράδυ τὸν καφέ μου, νὰ τρώω
τὰ μεσάνυχτα τὸ μεσημεριανό μου καὶ τὸ πρωὶ τὸ βρα-
δινό μου, κ' ὕστερα νὰ πέφτω νὰ κοιμῶμαι... Νὰ βγαίνω
τὴ νύχτα περίπατο... Μὰ πάλι τίποτα δὲν ἔκανα... τὰ
βαρέθηκα καὶ ἀπτό καὶ δὲ βρῖσκω καινούρια... κ' ἐγὼ ὅλο
καινούρια θέλω... Ὡ! πῶς τένε μισῶ ἀπτόνα τὸν κόσμον...
Ἄ! ἄρχισες νὰ τὸ παίρνεις τὸ πρᾶμα στὸ σοβαρό... Μπλ
σὲ βλέπω καὶ σκέφτεσαι... καταλαβαίνεις τὸ ὄρθ...
Σκέψου, φίλε μου Κώστα, σκέψου, καὶ θὰ διῆς πῶς ὁ κό-
σμος εἶναι ἓνα μεγάλο ζῶο, μὲ μιά σκέψη, μ' ἓνα γούστο
καὶ μὲ τίς ἴδιες μηχανικὲς κινήσεις, ὡς τὰ νεβρόσπαστα
τοῦ Χόλυτον... Μὰ εἶναι τρομερὴ ἢ ἀπελπισία νὰ θέλῃς
καὶ νὰ μὴν μπορῆς νὰ ξεχωριστῆς ἀπ' ἀπὴ τὴν ὄλη, πού
ἡ ἐπιστήμη σου λέει πῶς εἶσαι ἓνα μαζί της, πῶς χωρί-
στηκες γιὰ μιά στιγμή παίρνοντας ἀνθρώπινη μορφή, μὰ
εἶσαι ὑποχρεωμένος ὡς περὶ ἀπὴ ἢ στιγμή νὰ ἐνω-
θῆς μὲ τὸ ὅλο καὶ ν' ἀρχίσῃς τὰ συνηθισμένα καὶ πάλι
τὰ συνηθισμένα... Τουλᾶχιστο νὰ μποροῦσες νὰ πηγᾶινες
σὲ κανένα ἄστρο; Μὰ τί ἄστρο σὲ προσμένει ἐκεῖ; Τί-
ποτα καινούριο ἢ τὸ ἴδιον; Ἦως μπορεῖ νὰ σὲ προσμένῃ
κ' ἐκεῖ τίποτα καινούριο; Δὲν εἶναι ὁ νόμος τῆς φύσης
παντοῦ ὁ ἴδιος; Κι ἂν δὲν εἶταν ὁ ἴδιος θὰ ὑπάρχει ἢ
ἀλλαγὴ πού πᾶθῃ, ἢ συχνὴ ἀλλαγὴ; Δηλ. δὴ ἢ ὀλιγώρη
ζωὴ κάθε κρᾶματου καὶ ἢ ἀέναη γέννηση; Ἄπελπι-
σία, φίλῃ μὴν Κώστα, ἀπελπισία!.. Μὰ παρηγορᾶ εἶχα

Ἐκεῖνο πού δὲ χανεύουμε κ' ἐκεῖνο πού θαρ-
ροῦμε καίτερα τῆς φυλῆς μας εἶναι ἡ ἀδικιολόγητη
καὶ ἀντιεθνικὴ προσήλωσις τῆς ψυχῆς μας ἐπὶ μάρ-
μαρα, ὡς ἓνα εἶδος μούχλας ἀπάνου σ' αὐτὰ, πού
τὴ χρωσταῖμε, μαζί μὲ τόσα ἄλλα, καὶ αὐτὴ στόν κατα-
ραμένο δασκαλισμὸ. Ἄμα ξήσουμε τὴν τέτια μούχλα
ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα μάρμαρα, τότε καὶ αὐτὰ θὰ φανοῦνε
λαμπρότερα, καὶ ἡ ψυχὴ μας θὰ λευτερωθεῖ καὶ θὰ
μποροῦσι νὰ κολληθεῖ στέρεα ἀπάνου στὴ Ζωὴ καὶ
νὰ μās μεταμορφώσῃ ἀπὸ φοράλογο, πού εἴμαστε
σήμερα, σὲ ζωντανούς ἀνθρώπους.

Νὰ τί ζητᾶμε, καὶ ὡς κάνουνε πῶς δὲν τὸ καταλα-
βαίνουν ὅσοι μās βρίζουνε. Τὸ καταλαβαίνουν καὶ
πολὺ μάλιστα, μὰ δὲν τοὺς σφέρνει καὶ νὰν τὸ πούνε,
γιατὶ τότε οἱ ξερημοὶ θὰ χάσουν τὸ μονοπώλιο τῆς
σοφίας καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ πού τὸ κρατοῦνε σή-
μερα στὰ χέρια τους καὶ καλοζοῦνε.

Εἶδατε πόσα γραφτήκανε γιὰ τὸ Ἀρχαιολογικὸ
συνέδριο καὶ γιὰ τὴν παράστασις τῆς Ἀντιγόνης. Ἀπὸ
φρενοευνουσιασμὸ, ἄλλο τίποτα μὲ τὸ τσουβάλι. Ὁ-
λο φρενοσυγκινηθῆκανε μπροστὰ στόν Παρθενώνα,
καὶ ὅλοι μās τελαλήσανε πῶς κατάλαβαν τὴ γλώσσα
τοῦ Σοφοκλή. Κι ὅμως ἀπὸ δέκα τέτοιους οἱ ἐννιά,
καὶ βάζουμε τὸ κεφάλι μας σιοίχημα, δὲ θάβιασαν
ποτέ τὴν Ἀντιγόνη στὰ χέρια τους καὶ δὲ θὰν τᾶπο-
φάισαν μιά φορά νὰ κούραστοῦν ἀνεβαίνοντας στὴν
Ἀκρόπολη γιὰ νὰ προσκυνήσουν, ὅπως λέν, «τὰ θά-
νατα λείψανα τῆς προγονικῆς εὐκλείας»!!!

Οἱ φρεῦτες! Τέτοιους μās φκιάνουν οἱ δασκάλοι,
καὶ νὰ μās χαίρουνται.

Ο ΜΙΣΤΡΙΩΤΗΣ

τὸ πιστεύει πῶς μὲ τὴν παράστασις τῆς Ἀντιγόνης
ἢ Μακεδονία ἔγινε πιά δική μας. Ἄ μπορεῖς τοῦ
λόγου σου κόπιασε νὰν τοῦ ξεριζώσεις μιά τέτια
ιδέα πού σφηνώθηκε ἀπὸ χρόνια στὸ κεφάλι του.

Μήπως εἶχαν ἄλλο νόημα τὰ περίφημα λόγια
πού εἶπε στοὺς ξένους ἀρχαιολόγους στὸ Στάδιο,
παρακαλῶντας τους νὰ μεσιτέψουν, ὅτα γυρίσουν
στὶς πατρίδες τους, γιὰ τὰ «δικαῖα τοῦ Ἑλληνι-
σμοῦ»;

Ὁ Μιστριώτης πιστεύει πῶς δὲ χρειάζονται
ὅπλα καὶ σπαθία, μὰ παράστασις ἀρχαίων δραμά-
των γιὰ μιά τέτια πατριωτικὴ ἐκστρατεία. Δυστυ-
χῶς τὸ ἴδιον πιστεύουν καὶ τόσες χιλιάδες Ρωμιοί.
Μόνον οἱ ἀφιλόμουσοι Βούλγαροι ἔχουν ἀντίθετη ιδέα.

σὲν ἀποφάτισα ν' ἀπογοητιστώ... Ναι, ἀπὴ ἡ ιδέα μου
ἦρθε ἐχτές καὶ δὲν κοιμήθηκα διόλου. Συλλογιόμουναι.
Εἶχα ἀποφασίσει γιὰ μιά στιγμὴ. Ἐτοίμασα καὶ τὸν τρό-
πο τοῦ σκοτωμοῦ μου, καινούριο τρόπο ὅλους διόλου, θὰ
ἔραβα τὸ λαίμῃ μου ἀπάνω πτὰ σίδηρα τ' ὄ παραθυριοῦ
καὶ θὰ κρεμοῦμουναι ἀπ' ὅσου... τὸ πρωὶ θὰ μ' ἔβλεπε ὁ
κόσμος... Ἐγραψα καὶ γράμματα στοὺς φίλους μου, καὶ
σὲ σένα ἔγραψα... Μὰ πῆρα πίσω τὴν ἀπόφασή μου σὰ
συλλογιστήκα, πῶς τίποτα δὲν εἶναι δυνατό νὰλλάξῃ. Ὁ
θάνατος δὲν εἶναι ἐκμηδένιση. Κ' ἐγὼ μὲ τὸ σκοτωμὸ μου
τὴν ἐκμηδένιση γύρεθα. Ἡ ὄλη εἶναι πάντα ζωντανὴ
καὶ γι' αὐτὸ νὰ εἶσαι τόσο βέβαιος, ὅσο εἶσαι βέβαιος πῶς
μὰ βλέπεις τὴ στιγμὴ ἀπὴ. Δὲν εἶμαι περισσότερο ζου-
τανὸς ἐγὼ που κουνῶ τὰ μέλη μου καὶ μιῶ, ἀπὸ τὴν
ὄλη πού μᾶς φαίνεται ἀκίνητη. Κι ἀπὴ λουνιέται, μὰ
κουνιέται μ' ἓνα ἄλλο τρόπο, ἰνάλογο μὲ τὸν ὄργανισμὸ
της... Καί, σκέψου, ἀπὴ ἡ ζωὴ τὰ μετατραπῆ σὲ μιά
ἄλλη ζωὴ, θᾶ, ἢ περὶ στέτερες ποικιλίες; Ὡ μπορῆ κάθε
μέρα νὰ βλέ-ῃ καινούρια πράματα, νὰ μὴν τυρανιέται
σὰ νοιώθει τοὺς ἴδιους ἀέρηδες νὰ τὴ χαϊλῆθουν. τὸν ἴδιο
ἥλιο νὰ τὴν ψῆνῃ ἢ νὰ τὴν ζωνοῦνῃ καὶ τὰ ἴδια ἀντι-
κείμενα νὰ τὴν περικυκλώνουν; Τίποτα τίποτα, ὅλα εἶ-
ναι μάταια κ' οἱ σκέψεις μου κ' οἱ λογισμοί μου δὲ μὲ
βγάζουν πέρα... Ἀπὸ δὲν μπορῶ νὰ ἀπολυθῶ τὸ ἀσυ-
νήθιστο, κάθε μέρα, κάθε ὥρα, κάθε στιγμὴ, αἰῶνα τὸ

ΕΠΙΡΕΠΕ

νὰ γίνει καὶ μιά συνεδρίασις τῆς Βουλῆς μας ἐπίτη-
δες γιὰ τοὺς ξένους ἀρχαιολόγους. Τέτια χωριατιά
δὲν τὴν περιμέναμε. Ὁ Κλωναρίδης, ὁ Πεσματζό-
γλου, καὶ τόσοι ἄλλοι ἰδιώτες, νὰ κάνουν τὸ καθῆκον
τους, καὶ ἡ ἐπίσημη Πολιτεία νὰ ξεχάσει τὸ δικό
της.

Τί διάβολο; Πάψαμε πιά νὰ εἴμαστε ἀπόγονοι
τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ δὲν ἔπρεπε νὰ δεῖξουμε
στοὺς ξένους πῶς πολιτευόμαστε κ' ἐμεῖς ὡς τοὺς
ἐνδόξους προγόνους μας;

Μιά δεξίωση μέσα στὴ Βουλὴ, μὲ λόγους, μὲ
βρισιές καὶ μὲ ζυλοκόπημα, μιά παράστασις τέτια,
ἐθνικὴ, νὰ πούμε, πολὺ θὰ μās σήκωνε στὴν ὑπό-
ληψι τῶν ξένων μας.

Καὶ νὰ φήσουμε οἱ ἀνόητοι νὰ χαθεῖ μιά τόσο
περίφημη εὐκαιρία!

ΟΙ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

μας, κ' δὲν τραγόντουσαν ἀναμεταξύ τους ὡς τὰ
σκυλιά, ἔπρεπε ὅλες νὰ γράψουν ἄρθρα ἀπάνω σ'
ἄρθρα γιὰ τὴν πατριωτικὴ διαγωγή πούδειξε ὁ κ.
Γαβρηλίδης στὸ Κρητικὸ ζήτημα.

Κατέβηκε ὁ ἴδιος στὴν Κρήτη, εἶδε τὰ πρά-
ματα ἀπὸ κοντά, τὰ μελέτησε καὶ μās ἔδωσε μὲ
τίς ἀληθινότητες ἐπιστολές του τὴν πιὸ πιστὴ καὶ
ἀμερόληπτη εἰκόνα γιὰ ὅτι γίνεται ἐκεῖ κάτω.

Τὸ φέριμο τοῦ διευθυντῆ τῆς «Ἀκρόπολης» σ'
αὐτὴν τὴν περίστασις ἔμπορεῖ νὰ εἰπωθεῖ, μ' ὅλο τὸ
δίκιο του, πατριωτικὸ, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐφημεριδο-
γράφοι θὰ δυσκολευτοῦν πολὺ νὰ βροῦν κανένα ἄλλο
παρόμοιο νὰ τὸ βάλουν πλάι του.

ΕΤΣΙ

γιὰ νὰ δεῖτε ποιοὶ βρίζουν καὶ ποιοὶ ἐξευτελίζουν τὸ
Ἔθνος.

Ἀπὸ τοὺς «Καιροῦς» τῆς Τετράτης—πού βέ-
βαια καὶ δὲ γράφονται στὴ Δημοτικὴ, τὴν προδο-
τικὴ γλώσσα—παίρνουμε μερικὰ κομμάτια παραπολὺ
χαρακτηριστικά, τὰκόλουθα:

Ἐγενικὸν θέμα ἑμιιλίας εἰς τὰς πλατείας, τὰ
καφενεῖα καὶ τὰς ὁδοὺς, ἦτο χθὲς τὸ φοβερόν καὶ
ἐξευτελιστικώτατον πάθημα τῶν πολεμικῶν μας
πλοίων.

Ἡ ἀγανάκτησις τοῦ κόσμου ἦτο γενικὴ καὶ
ἂν ἐφθάνον χθὲς τὸ βράδυ τὰ θωρηκτὰ μας εἰς Πει-
ραικὰ βεβαίως θὰ συνέβαιναν δυσάρεστοι σκηναί.

ἀσυνήθιστο, σκέφτηκα τὸ θάνατο, μὰ ἀπὸ ὁ θάνατος δὲν
εἶναι θάνατος κ' εἶναι καὶ ἀπτός ζωὴ καὶ ἀπὸ ἀπὴ ἡ ζωὴ
δὲν μπορεῖ νὰχῇ τὸ ἀσυνήθιστο, τὸ καθημερινὸ ἀσυνήθι-
στο, πού τὸ λαχταρᾷ ἡ καρδιά μου, τί νὰ κάνω; Τί νὰ
κάνω θεῖ μου, γιὰ ν' ἀπαλλαγτῶ ἀπὸ τὰ βασανιστήρια;
Ζήτησα τὸ μηδενικό, τὸ τίποτα, μὰ πού εἶναι ἀπὸ τὸ
τίποτα; Εἶναι μιά ἀτηρημένη ἐννοια πού δὲν μπορεῖς νὰ
πῆς τί εἶναι. Ὡ δὲν ὑπάρχει ἀπὸ τὸ τίποτα, δὲν ὑπάρ-
χει, δὲν ὑπάρχει!

Ὅσο προχωροῦσε στὶς τηλεφωταῖς λέξεις, ἡ φωνὴ του
γενοῦντανε κιὸ ἐντονη καὶ σώπασε, τόπασε ὁ φίλος μου
ὁ Δημήτρης κ' εἶδα τὰ μάτια του βουρκωμένα καὶ τὰ
δάκρυά του νὰ κυλοῦνται στὰ μάγουλά του, πού κατα-
τῆσανε στεγνὰ καὶ κιτρινωσμένα ἀπὸ παχουλὰ καὶ ροδο-
κόκκινα πού εἶτανε μιά φορά.

1904.

«Ἡ ὄργη ἢ ὁποία κατεῖχε πάντας ἐπετεινετο ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ τοιοῦτος ἐξευτελισμός κτλ.»

Καὶ τὰ μοιρολόγια αὐτὰ γιὰ τὸν ἐξευτελισμό μας πιάνουν δύο δλάκαιρες στῆλες τῶν «Καιρῶν», στὸν ἴδιο κλαψάρικο καὶ βρισιαρίκο τόνο γραμμένες.

Γιὰ νὰν τὴν πάθουν τὰ θωρηχτά μας ἔτσι χιῶτικη, νὰ πούμε, μπορεῖ νὰ μὴ φταίει μονάχα ἡ κακὴ τύχη, μὰ μπορεῖ ν᾿γινε καὶ λάθος. Μὰ σύφερνε ὅμως, θαρροῦμε, περισσότερο σ' αὐτὴ τὴν ἀτυχήν περίστασι νὰν τὸ δικιολογήσουμε ὅπως ὅπως τὸ λάθος μας, κι ὄχι ἐμεῖς οἱ ἴδιοι νὰν τὸ παραφουσκῶνουμε τόσο καὶ νὰν τὸ λέμε ἀκόμα κ' ἔθνικὸ ἐξευτελισμό.

ΝΑΟΣ

Μέσ' σᾶνοιχτὸ βιβλίον μου διαβάζω

Καὶ τὴ στιγμή πού τὸ σφαλῶ

Ἄπ' ἴανοιχτὸ παράθυρο κοιτάζω

Τὴν ἐκκλησοῦλα σὸ βουλό.

6

Σαυτὴ οἱ πιστοὶ μ' ἐδλάβεια ζητοῦνε

Βωμό νὰ στήσουν σὸ Θεό,

Σαυτὸ οἱ πιστοὶ κ' οἱ ἀπιστοὶ θὰ βροῦνε

Ἐνα τοῦ πνεύματος ναό.

ΕΝΑΣ

ΤΑ ΨΑΡΙΑ ΤΗΣ ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑΣ

Ἡ γλυκεῖα καὶ ἡμερὴ τοῦ Μεσολογγίου λιμνοθάλασσα, ἡ δοξασιμένη μὲ τὴν Κλείσοβα, τὸ Βασιλάδι καὶ τὸ Ντουλιμᾶ, τὰ τρία περίφανα νησιά της, εἶναι καὶ μὲ τὰ ψάρια της καὶ τὰ γιβάρια της ζακουσιμένη.

Ἡ λιμνοθάλασσα, πού ἀπ' τὶς τρεῖς πλευρὲς της τὴν ἀγκαλιάζει ὁ πράσινος τοῦ Μποχωριῦ, τοῦ Μεσολογγίου καὶ τοῦ Νειχωριῦ κάμπος, ἔχει γιὰ σύνορον κατὰ τὸ μέρος τοῦ Νοτιᾶ πέντε νησιά, πού τὴ χωρίζουν ἀπ' τὸν Κόρφο τῆς Πάτρας. Οἱ πατεράδες μας ὅλα μαζί τὰ νησιά αὐτὰ τὰ λέγανε ράμμα. Καὶ σὸ μέρος πού τὸνα νησι ξεχωρίζε ἀπ' τᾶλλον, εἶναι οἱ μποῦκες, πού ἀπ' αὐτὲς μπαينوθαλίνουν τὰ νερά καὶ τὰ ψάρια τοῦ κόρφου στὴ λίμνη.

Ἡ λιμνοθάλασσα εἶναι ἔθνικιά. Τὸ Δημόσιο τὴ χώρισε σὲ ἔντεκα μεγάλα κομμάτια πού τὰ λέει

«ἰχθυοτροφεία» καὶ κάθε δεκαετία τὰ νοικιάζει χωριστὰ τὸ καθένα. Ἀλλὰ στὴ μέση ἀφήνει κ' ἕνα μεγάλο κομμάτι θάλασσα ξενοικιαστο καὶ μέσα σ' αὐτὸ ὅλοι οἱ Μεσολογγίτες μποροῦνε νὰ ψαρεύουνε λεύτερα, γιὰ τοῦτο κι' ὄσους σ' ἐκεῖνο τὸ μέρος ψαρεύουν τοὺς λένε σκαπούλους, ἀπ' τὸ ἰταλικὸ scapolo. Ἐνῶ στὰ γιβάρια—ἔτσι λένε οἱ ντόπιοι τὰ ἰχθυοτροφεία ἀπ' τὸ λατινικὸ vivarium—μονάχα οἱ νοικιαστῆδες τοὺς ἔχουνε τὸ δικαίωμα ν' ἀλιεῖσιν. Τὰ γιβάρια εἶναι γύρ' ἀπ' τὴ λίμνη, κι' ὅσα βρίσκονται πρὸς τὸ ράμμα τὰ λένε χειμωνιάτικα, ἐνῶ ὅσα εἶναι σὸ μέρος τῆς στεριάς καλοκαιρινά, κ' ἐπῆραν αὐτὰ τὰ ὀνόματα ἀπ' τὶς ἐποχὲς πού πιάνει τὸ καθένα τὰ περισσότερα ψάρια.

Στὴ γλῶσσα τῶν ψαράδων τοῦ Μεσολογγίου, μονάχα οἱ λέξεις σκάπουλος καὶ γιβάρια εἶναι ξενικὲς, ἐνῶ ὅλες οἱ ἄλλες λέξεις τοὺς εἰν' ἑλληνικώτατες. Νὰ φκιαστῆκε τάχα ἡ γλῶσσα τοὺς ἀπ' τὸ ζακουσιτὸ τῶν Παλαμάδων σκολεῖο, ἢ μήπως οἱ ψαράδες τρυπωμένοι στὴ λιμνοθάλασσα, δὲν ἤρθανε σὲ καμιὰ γνωριμιὰ μὲ ξένους καταχτητῆς; Καὶ τὴ λέξη ἀλιεῦω μονάχα στὰ γιβάρια τὴ μεταχειρίζονται, ἐνῶ οἱ σκάπουλοι ἔχουν τὴ λέξη ψαρεύω.

..

Τὰ χειμωνιάτικα γιβάρια τὰ ὑποχρεῖνε τὸ Δημόσιο ν' ἀφήνουν ἀνοιχτὲς τὶς μποῦκες τῆς λιμνοθάλασσας ἀπ' τὴν 1 τοῦ Μαρτίου (πού ἀρχίζουν οἱ διαφορὲς τῶν ψαριῶν φαμίλιες νὰ ταξιδεύουνε γιὰ τὴ λίμνη καὶ πού ἀρχίζει ἡ λίμνη νὰ σοδεύη) ὡς τὴν ὥρα πού θέλουνε νὰ φύγουνε ξάνα ἀπ' τὴ λίμνη τὰ ψάρια.

Ἀλλὰ γιὰτὶ μπαينوθαλίνουνε στὴ λίμνη τὰ ψάρια, γιὰτὶ γίνεται τὸ πάει κ' ἔλα αὐτὸ τῶν ψαριῶν;

Ρώτησα γιὰ τοῦτο μιὰ μέρα ἕνα γέρο ψαρά καὶ μοῦ τόειπε.

— «Ἡ λίμνη, μούπε, εἶναι ἕνα παχὺ καὶ καταπράσινο λειβάδι, ὁ πυθμῆνας της εἶναι γιομᾶτος ἀπὸ διάφορα χόρτα (σκαζοῦλι, λιανόβρου, ἀλάπα, καμπλιθρα, καθάλι, φύκια κτλ.), ἀλλ' ἔχει μεγάλη κι' ἀπὸ κοχλίδι (τὰ νεογιγέννητα κοχύλια) σαβοῦρα, κ' ἡ ἀνάγκη τῆς ζήσης τὰ στέλνει ἐκεῖ μέσα τὰ ψάρια τοῦ κόρφου γιὰ νὰ βροῦνε θροφή».

— «Ἡ λίμνη, ζακολούθησε, εἶναι ξέβαθη στὰ περισσότερα μέρη, ἔχει πολλὰ, καθὼς λέμε ἐμεῖς, παγανά νερά, κ' ἡ παγωνιά τοῦ χειμῶνα καὶ τοῦ καλοκαιριοῦ οἱ κάψες, τὴν κρυώνουν ἢ πολὺ τὴ ζεσταί-

νουν, καὶ τὰ ψάρια τρέχουνε νὰ βροῦν τὸ κανάλι, πού τὰ βαθεῖα νερά του εἶναι χειμῶνα καλοκαίρι τὰ ἴδια. Καὶ κινᾶνε νὰ φύγουν τὰ ψάρια σὰν εἶναι μπασιὰ, γιὰτὶ τοῦ καναλιοῦ τὰ νερά, πού μπαίνουνε στὴ λίμνη, τὰ κρᾶζουν καὶ τοὺς δείχνουν πὼς ὅζω εἶναι ἡ θερμοκρασία, πού πιθμᾶνε τὰ ψάρια νὰ βροῦνε».

— «Τῆς ξέβαθης λίμνης ὁ πάτος εἶναι γιομᾶτος χορτάρια καὶ βούλκο—μούτιλη,—πού ὁ ἀέρας πολλές φορὲς τὸν ταραίζει καὶ κάνει θελοῦρα, καὶ δὲν εἶναι τὸ στρώμα πού πρέπει στῶν ψαριῶν τὴ γέννα. Γιὰτὶ τὸ ψάρι θέλει ἀμμουδιά, πού νὰ ρίξη ἀπάνω σ' αὐτὴ τὰ μελίχλωρ' αὐγά του, καὶ τὸ σερνικὸ πάλε θέλει νερὸ γαργαρό νὰ τὰ ἰδῆ καὶ σπάζοντας, τὴν πέτσα πού τὰ κρατάει, μὲ τὴν οὐρά του καὶ χτυπώντας μ' αὐτὴ τῆς κοιλιᾶς του τὴν τρύπα, νὰ χύσῃ ἀπάνω σ' αὐτὰ τὴ γαλατένια γονή του. Καὶ σὰν ἡ φύση σφουρίζῃ στῶν ψαριῶν τ' αὐτὶ πὼς ἤρθε τῆς γέννας καὶ τοῦ γάμου ἡ ὥρα, τρέχουνε γιὰ ν' ἀφήσουν τὴ λίμνη καὶ νὰ πᾶνε σὸ βαθὺ τὸ κανάλι, πού κι' ἀμμουδιά καὶ νερά καθαρὰ τὰ προσμένουν. Καὶ τὸ ταξίδι τοὺς αὐτὸ εἶναι σωστὸ πανηγύρι καὶ φεύγουν τὰ ψάρια ἀναγέλες καὶ κυτᾶνε πηδώντας πὼς τὸνα νὰ περάσῃ τὸ ἄλλο, καὶ πηδώντας νὰ τριφτῆ στὴν ἀσημένια τοῦ ἄλλου κοιλιᾶ, πού γιὰ τίτια παιγνίδια πολλὰ ψάρια πηγαίνουνε μὲ τὴ ράχη στὰ κάτω. Καὶ δὲ φεύγει μονάχη ἡ νύφη, ἀλλὰ τρέχουν κοντὰ της πολλοὶ καθαλιέροι. Κι' αὐτὸ τοὺς τὸ πάθο τὸ ἔχουνε νοιώσ' οἱ ψαράδες καὶ πιάνοντας μιὰ ὀλοζώντανη μπάφα τὴ δένουνε μ' ἕνα σπαγγάκι ψιλὸ καὶ τὴ σέρνουνε πρὸς τὴν ἄκρη τῆς λίμνης. Μανίζουσι τότε τὰ στεράδια ἀπὸ πίσω, κ' ἕνας ἄλλος ψαράς πεζὸς ἀκλουθώντας κατόπι, ρίχνει τὸν πεζόβολο καὶ τὰ πιάνει. Μπάφα εἶν' ὁ θηλυκὸς κέφαλος καὶ στεράδι τὸ σερνικὸ του». Αὐτοὶ εἶναι οἱ λόγοι πού μπαίνουνε τὰ ψάρια στὴ λίμνη καὶ σὰ μείνουν ἐκεῖ λίγους μῆνες, θέλουνε ξάνα νὰ φύγουν.

..

Κ' οἱ γιβαράδες ἔχουνε στὶς μποῦκες τῆς λίμνης φυλάκους βαλμένους, πού μόλις θὰ νοιώσουν πὼς πιχειροῦνε νὰ βγαίνουν τὰ ψάρια, κάνουνε στοὺς συντρόφους σινιάλο καὶ τρέχουνε καὶ τὶς σφαλεῖουνε ἀμέσως. Καὶ γίνεται τὸ κλείσιμο τῆς λίμνης αὐτὸ στὶς 25 τοῦ Θεριστιοῦ ἀπάνω κάτω.

Καὶ μόνον ἡ μποῦκα πού εἶν' ἀνάμεσα ἀπὸ Τουρλίδα κι' Ἀι-Σώστη, ἡ βασιλικιά ἢ πόρτα, μένει ἀνοιχτὴ καὶ γιὰ ἀσφάλεια τὴν κλειοῦνε μονάχα

ΠΙΣΤΕΥΕ

ΚΑΙ ΜΗ ΕΡΕΥΝΑ

Ὁ Ἀλέξανδρος Βαρλάς ἀναψε τὸ τρίτο τσιγάρο καὶ σεριανίζοντας τὶς εἰκόνες, πού εἴτανε κρεμασμένες στοὺς τοίχους, ρυσοῦσε τὸν καπνὸ ἀργά, ἀργά, πού ἔβγαине ἀπὸ τὸ στόμα του σὰ συννεφάκι καὶ πήγαινε πρὸς τὸ ταβάνι καὶ σκορπιζόντανε. Εἴτανε ἀψηλός, παχύς, μὲ μεγάλη στρογγυλὴ κοιλιὰ κ' ἕνα μικρὸ ὑπογένη, πού κάθε λίγο καὶ λιγάκι τὸ φουχτιάζε μὲ τὸ δεξιὸ του χέρι ἀνοίγοντας τὸ στόμα. Ἡ φουτιγωμιὰ του ἔδειχνε ἀπάθεια, στοικώτητα καὶ καλοπέραση.

Ἄξερνα χτυπᾶ δειλά, δειλά ἡ πόρτα τῆς κάμαρᾶς του. Τραβᾶ μιὰ ρουφηξιὰ καὶ χωρὶς νὰ μετακινήθῃ φωνάζει :

— Ἐμπρός !

Ἄνοιγε ἡ πόρτα καὶ φαίνεται σὸ κατώφλι μιὰ ροδοκκικὴ δουλίτσα, πού χωρὶς νὰ σηκώσῃ τὰ μάτια της πρὸς τὸν Ἀλέξανδρο Βαρλά εἶπε :

— Ἦρτε ὁ κύριος Ἀνέστης Φαγούδης... νὰ τὸνε βάλω σὸ σαλόνι ;

— Στὸ σαλόνι ;.. ναὶ βάλ' τονα ... ἡ στάσου, ὁ Φαγούδης δὲν εἶναι ξένος, πὲς τονα νὰ ὀρίσῃ ἐδῶ ...

Ἀκούστηκαν πατήματα βαριά στὴ σκάλα καὶ σὲ λίγο μπαίνει μισ' στὴν κάμαρα ὁ Ἀνέστης Φαγούδης, ἐξήντα χρονῶ ἀνθρώπος ἀπάνω κάτου, ἐπίσης παχύς καὶ κοιλαράς, κατακόκκινος, ζουρισμένος.

— Πὼς εἴταν ἀπὸ καὶ μᾶς θυμήθηκες ἔτσι πρῶτ', εἶπε ὁ Ἀλέξανδρος Βαρλάς, πετώντας τὸ τσιγάρο του ἀπ' τὸ παραθύρι καὶ ἀνάθοντας καινούριο.

— Εἶναι ἐνιά ἡ ὥρα... δὲν κοιμήθηκα ὅλη τὴ νύχτα... παιδέφτηκα σὰν τὸ Χριστὸ σὸ Γολγοθᾶ ... δυστυχῆς καὶ λύπες δὲν ἔνοιωσα στὴ ζωὴ μου, ἀπόψε μὲ πλάκωσαν ὀλες μαζωμένες.

— Μὲ τρομάζεις, φίλε μου ... Μὰ δὲ μοῦ λὲς τί κακὸ σοῦ γίνηκε, εἶπε ὁ Ἀλέξανδρος Βαρλάς, ἀνοίγοντας ἕνα βιβλίο καὶ παίζοντας μὲ τὰ φύλλα του.

— Ναί, κακὸ μεγάλο... προτιμοῦσα νὰ πῶθαινα χτὲς γιὰ νὰ μὴ μάθω τίποτα.

— Λέγε λοιπόν, εἶμαι περίεργος νὰ μάθω.

— Ἐχτὲς καθούμασταν ἐγὼ κ' ἡ γυναῖκα μου στὴν τραπέζα, ὅτι εἶχαμε φάγει, εἶμασταν μονάχοι. Δὲν εἶχαμε τίποτα νὰ πούμε ... Δὲν ἔξρω, ἀπάνω στὴ σιγαλιά πού βριστοῦσε, μοῦ ἤρτε μιὰ περίεργη ἰδέα ... ὄχι καὶ περίεργη... ἤθελα νὰ μάθω τὴ μυστικὴ ζωὴ τῆς γυναῖκας μου. Ξέρεις ὅσο κι' ἀφωτισμένη νάιναι ἡ γυναῖκα σου, ὅσο νὰ σ' ἀγάπησε, ὅσο νὰ σὲ περιποιήθηκε, ὅσο νὰ σοῦ τὰ εἶπε ὅλα, κατὶ θὰ σοῦ κρυψέ, ἕνα πονάκι, μιὰ χαρίτσα, τέλος ἕνα μικρὸ κι' ἀσχημάντο μυστικὸ... Ἀπὸ τὸ πονάκι, τὴ χαρίτσα, τὸ μικρὸ κι' ἀσχημάντο μυστικὸ θέλητα νὰ τὸ μάθω. Λέω λοιπόν τῆς γυναῖκας μου :

«—Ἰουλίτα μου, μοῦ ἤρτε ἕνας κόθος κ' ἐπιθυμῶ τὸν πόθο ἀπὸ νὰ μὴν τὸν ἀφήσω νὰ μείνῃ κόθος. Μὰ δὲ θὰ μοῦ ἀρνηθῆς ὅτι σοῦ ζητήσω...»

«— Σοῦ τὸ ὑπόσχομαι, ἀποκριθῆκε.

«— Θὰ σοῦ δηγηθῶ τὴ ζωὴ μου μὲ εἰλικρίνεια, ἀπὸ τὸν καιρὸ πού παντρεύτηκα ἰσια μὲ τώρα, καὶ θὰ μοῦ δηγηθῆς κ' ἐσὺ τὴ δική σου, δηλαδή, τὴ ζωὴ μου πού δὲν ξέρεις καὶ τὴ δική σου πού δὲ μπόρετα νὰ μάθω, τὴ μυστικιά μας τὴ ζωὴ πού ἀπόβλεπε τὴν ἀγάπη μας. τὸ σπιτικό μας. Νὰ μὴ μοῦ κρύψῃς τίποτα ... Εἶμαι τώρα ἐξήντα χρονῶ κ' εἶσαι πενήνταπέντε κι' ἂν εἶχε τίποτα ἀπὸ τὴ ζωὴ, πού μποροῦσε νὰ περάξῃ τὸν ἄλλον, τώρα δὲ βᾶχῃ σημάσια, θὰ ξεμολογηθῶμε ὁ ἕνας στὸν ἄλλον»

μέ λίγες κλαρίδες, που να μπορούνε να γλυστράνε άπάνω τὰ πλοία, που στο Μεσολόγγι παίνου, ενώ τις άλλες τις μπουκές τις κλειούνε καλά με καλαμωτές, που να μη μπορή τίποτ' από εκεί να περάση. Άφήνουνε μονάχα στη μέση απ' αυτές μια πορτίτσα άνοιχτή, φκιασμένη με καλάμια σε τρόπο που να μπορούνε τὰ ψάρια να μπαίνουνε στη λίμνη, αλλά να μη βγαίνουν πιά απ' αυτή, όπως δηλ. είναι τὰ στόματ' απ' τις τσάκες των ποντικιών. Και τις πορτίτσες αυτές τις λένε σουδιανά, γιατί' εξακολουθαί απ' αυτές να σοδεύη άκόμα ή λίμνη.

Και σά σφαλλίσουν οι μπουκές, τὰ ψάρια είναι πιά τής λιμνοθάλασσας σκλάβοι, και σαν αρχίσουν οι κάψες που τὰ ψάρια θέλουνε ν' αφήσουν τή λίμνη, αρχίζει και των γιβαριών τὸ μασοῦλι, γιατί ξέρουν οι γιβαράδες τὸ δρόμο που θά πάρουν τὰ ψάρια και τους έχουν όλα τὰ πόστα πιασμένα με τις τέχνες που στένουν γι' αυτά.

Άλλά δὲ ζεσταίνονται κι' όλες των γιβαριών οι φαμίλιες τὸ ἴδιο, κ' είναι εἶδη πολλά που άντέχουνε μέσα στη λίμνη και φεύγουνε σαν τὰ κράξη ή πεθύμια τής γέννας. Για τούτο δὲν πιάνονται κι' όλα των ψαριών τὰ εἶδη μαζί. Ὡς τις 25 τ' Ἄλωναριου πιάνουνε τὰ λιανώματα, που είναι διαφόρων ειδών ψάρια, και τὸ περισσότερο μικρά. Ἀπὸ τὸν Τρυγητὴ ὡς τοῦ Σταυροῦ τις 10, αλειούνε τις μπάφες στὰ δζένια, και βγάζουν τὰ περίφημα τοῦ Μεσολογγιοῦ βοτάραχα. Ὑστερα πιάνουν τους σπάρους, που για να τρυπώσουνε στῶν γιβαριών τις πῆρες, θέλουνε βροντές, κεραυνούς, αστραπές. Κι' απ' τις 15 τοῦ Ἁϊ-Δημητριοῦ ὡς τ' Ἁϊ-Νικολάου αρχίζει ή μεγάλη άλιά, που βγαίνει τὸ πολὺ και μεγάλο ψάρι. Κ' ὕστερα απ' τ' Ἁϊ-Νικολάου είναι άπάλια και χαλοῦν τὰ γιβαρία κι' ὁ καθένας έχει τὸ λεύτερο να ψαρεύη μέσα σ' αυτά για ένα δυὸ μῆνες.

Κ. Α. ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

- Πατέρα, εἶταν ὁ Εὐκλείδης καλὸς ἄνθρωπος;
- Δὲ μάς τὸ λέει, παιδί μου, ή ἱστορία' μα γιατί ρωτᾷς;
- Γιατί, ἂν εἶταν καλὸς ἄνθρωπος, θά τὰ πιστεύαμε γι' ἀληθινά ὅσα λέει και δὲ θά σκοτιζοῦμασταν να μαθαίνουμε πῶς ἀποδείχνει αὐτὲς τις προτάσεις.

Ἡ κυρία: Θαρρεῖς δὲν τὸ κατάλαβα, Μαριγῶ, πῶς ἀλάκρη ὥρα χτίς τὸ βράδυ στεκόσουνα και μιλοῦσες με τὸ δεκανέα;

Μαριγῶ: Μὰ και τ' ἤθελες, κυρία, να στέκουμαι ὀλάκρη ὥρα δίχως να μιλῶ;

σά να είναι ὁ ένας τοῦ άλλουνοῦ πνεματικός. Θεὸς καλύτερο ξεμολογητὴ ἀπὸ τὸν ἄντρα σου; Θά μοῦ ὀρκιστῆς πῶς δὲ θά παραλεῖψης τίποτα και θά σοῦ ὀρκιστῶ κ' ἐγὼ τὸ ἴδιο... ἐγὼ μάλιστα θάρχισω πρώτος. Ἐλα, ὀρκίσου με.

«Σάν παραγμένη λιγάνη ή Ἰουλία γυρνᾷ και μοῦ λέει:

«—Μὰ δὲν ἤθελες τίποτις ἄλλο να μοῦ ζητήσης; Τί θά τὰ κάνης τὰ περασμένα...»

«—Εἶμαστε γέροι κ' οι γέροι ζοῦνε με τις θύμησις των περασμένων... ἀφτὴ είναι ή χαρά τους κ' ή λύπη τους... Τὰ γερατειὰ δὲ βλέπουνε ἔμπρός, ἄλλὰ πίσω, γιατί τὰ μπροστίνια τὰ βλέπουμε καλύτερα, είναι πιὸ φωτεινά, βρίσκουνται σὲ ἔπιπεδο μέρος... κάμποσα χρόνια ή ἴδια ζωὴ, χωρίς κύματα, χωρίς λαχτάρες, χωρίς ἀπροσδόκητα, τὸ πολὺ-πολὺ λίγα γέλοια ή λίγα κλάματα και τέλειωσε... ὁ λάκκος κ' ή ἀφομοίωση με τὴ μάνα γῆ... ἐνῶ τὰ πίσω σοῦ φαίνονται θομπά, είναι πιὸ μακρισμένα, πιὸ ἀδιάβαστα, πιὸ φουρτουνιασμένα και κουράζεσα, κίπως να τὰ φέρης μπροστὰ στὰ μάτια σου... Ἐλα τώρα ὀρκίσου πῶς θά μοῦ τὰ πῆς ὅλα.

«—Σοῦ ὀρκίζουμαι στην τωρινὴ ἀγάπη μας.

«—Κ' ἐγὼ στὸ ἴδιο σοῦ ὀρκίζω, κ' τσι ἀρχίζω.

«—Κι ἐγὼ σ' ἀκούω,

ΛΥΠΗ

Μέσ' στις χαρές που γύρω μας πετοῦν ἀξένοιαστες σαν χελιδόνια τὴν περασμένη σου χαρά θωρῶ να μη σὲ βλέπη πιά για αἰώνια.

Σ' ἄλλος ψυχὸς, ἀκάλεστη να κάψη θέλει τὸ ἅγιο της λιβάνι. Μὴ κλαῖς κρῦβει παρηγοριά, φτωχὸ μου, και τῆς Λύπης τὸ λιμνί.

Και στὸ βουνὸ τὸ ὀλόξερο φυτρώνουν—πίστεψέ με—λουλουδάκια. Κ' ἐδῶ να κελαδοῦν ἀκούς τὴ βαρχειμωνιά μικρὰ πουλάκια.

Κύτταξ' ἐκεῖ στὸν οὐρανὸ πόσα φωτόλουστα πλανῶνται ἀστέρια. Τα βλέπεις πῶς στὴ Λύπη τους, —στὰ γύρω σκοτεινιά—δίνουν τὰ χέρια;

Καστελλόριζο

Μ. Γ. ΠΕΤΡΙΑΝΗΣ

ΤΡΙΚΕΡΙ

Μπαίνοντας στὸν κόρφο τοῦ Βόλου, στη μπουκα άκόμα, ξαγκντζίζουμε ἀπὸ δεξιά τὸ Τρίκερι, μιὰ τοῦφρα σπίτια στριμωγμένα τὸ ένα με τ' ἄλλο, στην κορφή ψηλοῦ βουνοῦ καταξερου, πετρωτοῦ, που ή φόρα του είναι ἀπὸ λεβάντε σὲ μπουνέντε. Ἀνάμεσα σὲ δυὸ μεγάλες ρεματιές κάτω στη θάλασσα είναι ή σκάλα τοῦ χωριοῦ, εἴκοσι ὡς τριάντα μαγαζεία και καλύβια ἀραδιασμένα στὸ φρύδι τῆς ἄμμου με μικρὸ στενόμακρο λιμανάκι. Μιὰ ράχη τοῦ βουνοῦ τὴ χωρίζει σὲ δυὸ κατεβαίνοντας ὡς τὴ θάλασσα. Ὁ δρόμος που πηγαίνει στὸ χωριὸ ξεχωρίζει ἀπὸ μακρὰ, ἀπ' τὴ θάλασσα, πετροστρωμένος και καγκιολιστός. Τραβάει ὡς μισὴ ὥρα τὸν ἀνήφορο και δυὸ λεφτὰ πρὶν φτάση στὸ χωριὸ περνάει ἀπ' τὰ πηγάδια. Περιοχὴ τοῦ χωριοῦ είναι ὅλη τοῦ Τρικεριοῦ ή χερσόνησο, ἀπ' ὅπου ἐνώνεται με τὴ Μπαρτζῶνα (τὸ Τίσσαιο βουνὸ των ἀρχαίων) με στενὸ λαϊμό, Διακόπι τῶνομά του. Στην κατοχὴ του πάλι είναι και τὰ νησιά τοῦ κόρφου, τὸ παλιὸ Τρίκερι (ἀρχαία Κυκλίνθος) που χωρίζονται ἀπ' τὴ στεριά με διαφόρι Ἄλογόπορος, τὰ Μικρὰ και ὁ Ἄλατζι. Κέντρο τοῦ χωριοῦ είναι ή μητρόπολή του, ή Ἁγία Τριάδα, στην κορφή τοῦ βουνοῦ. Οἱ παράδοσες των γρηῶν για τὸ χτίσιμο τοῦ χωριοῦ ἀπ' αὐτοῦ ἀρχι-

νοῦνε: Πῶς πρὶν χτιστῆ τὸ χωριὸ, τὸν καιρὸ που ὀλος ὁ τόπος ἦταν ρουμάνι, αὐτοῦ στην κορφή ἀναβροῦσε πολὺ νερὸ (ὕστερα τὸ σκόρπισαν με διάργυρο), και οι τσοπάνηδες πήγαιναν και πότιζαν τὰ κοπάδια τους, μα στὸν ἴδιον τόπο, που ἔγινε ὕστερα τὸ ἱερό, σ' ένα δέντρο ἀπάνου, ἦταν ή εἰκόνα τῆς Ἁγίας Τριάδας και τὴν προσκυνούσαν. Και τὸ χωριὸ ἦταν στὸ νησί τὸ Παλιὸ Τρίκερι, μα ληστοπειράτες και κλέφτες γεμάτος ὁ τόπος, ὅ,τι ἐνεθαν τὴν ἡμέρα—λένε οι γρηῖς—τὴ νύχτα τους τῶκλεβαν.

Ἡ ἐκκλησιά, μικρὴ και ταπεινὴ ἀπ' ὄζω, ἀπὸ μέσα έχει πολλὰ που ἀξίζει να νὰ μνημονέψει κανένας. Πρῶτα-πρῶτα τὸ τέμπλο, τρυπητὸ και πολυκέντητο, φῖορο πρῶμα τ' ἀσημοκάντηλα, μιὰ ἐφτάφωτη καντήλα ἀσημένια. Και κείνο που ἀγγίζει τὰ παραμύθια, ένα θρόνο βασιλιᾶ, ὅπως λένε, που κάπιο καράβι, ἀπὸ κάπιο νησί μακρυνὸ περνῶντα, τὸν πῆρε και τὸν ἔφερε δῶρο στὸ χωριὸ και καμάρι του. Κ' είναι τώρα θρονασμένη σ' αὐτὸν ή Παναγιά ή Τρικεριώτισσα, να τὴν ποῦμε, που χωμένη στη γῆς κάτω ἀπ' τὴ ρίζα μιᾶς γέρικης ἐληᾶς, νεῖρεψε κάπιο και τὴν ἔβγαλε. Ἐκτός αὐτὰ κ' ένα σταυρὸ μικρὸ, σκαλιστό, κόμμοδο πρῶμα, που παρασταίνει ὅλα τὰ πάθια τοῦ Χριστοῦ σκαλισμένα πάνω στὸ τίμιο ξύλο.

Ἀπ' τὴν ἐκκλησιά ἀρχινώντας οι δρόμοι κατηφορίζουν γυριστοὶ κάνοντας βόλτες γύρω στην ἐκκλησιά ὅσο μακραίνουν, σαν εἶδος σαλίγκαρο, ὅλοι καλντιριμωμένοι και στενοί, πότε ἴσιοι, πότε με ὀχτους. Και τὰ σπίτια πιάνουν ὅλες τις πλαγιές γύρω-γύρω στην κορφή, παληὰ λατποχτισμένα, ξασθέστωτα ἀπ' ὄζω, με τὰ μεγάλα ξύλινα ζουναρία—σύφωνα με τὸ παλιὸ σκέδιο—με παραθύρια μικρὰ και πολλὰ, με παραθυρόφυλλα γερατμένα σταχτιά ἀπ' τὴ βροχὴ και τὸν ἥλιο, και τὰ περισσότερα κολλημένα, ἀπὸ φόβο—τότες που τᾶφκίαναν—για τους κλέφτες, να συντρέχη ὁ ένας τὸν άλλονε. Και τὰ ἴδια χτίρια έχουν πολλές φορές δυὸ και τρεῖς πόρτες, μερασμένα σὲ τόσα κομμάτια, ἐξαιτίας που ἔδιναν τὸ μισὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ για να έχουν τους δικούς σιμά τους κι' ἀργότερα ἀπὸ φτώχεια. Τέλος τὰ τελευταῖα σπίτια κάτω στὰ χαμπηλώματα γύρω-γύρω, εἶταν ὅλα των πλοῦσιων κ' εἶχαν χτιστεῖ σαν πύργοι με τρία και με τέσσερα πατώματα, με πολεμίστρες και χωρίς παραθύρια χαμπηλά. Ἀπ' αὐτὰ ὀμως λίγα ὑπάρχουν, γιατί, ή τὰ χάλασαν, ή τὰ κατέβασαν, ἔβγαλαν τὰ πολλὰ πατώματα, σὰ να

«—Θυμᾶσαι, σὲ εἶχα διεῖ ένα, δυὸ, τρεῖς φορές και τρελλάθηκα για τὴν ὀμορφιά σου, τὴν καλοσύνη σου, τους τρόπους, τὴ γάρη σου. Σὲ ζήτησα ἀπὸ τους γονιούς σου, με δέχτηκαν οι λαμπροὶ ἐκεῖνοι ἄνθρωποι, ὁ Θεὸς ν' ἀγάπη τὴν ψυχὴ τους, με δέχτηκες και σὺ, ἂν και κάπιο μου εἶπε πῶς δὲ σοῦ καλοᾶρεζα, καλὸς γλῶσσης, και παντραφτῆκαμε. Μεγαλήτερη ἐφτυχία για μένα δὲ μπορούσε να γίνη, δὲ φινταζοῦμουνα πῶς εἶτανε δυνατό να νοιώσω μεγαλύτερη χαρά... Εἶδες πῶς σὲ περιποιήθηκα, πῶς εἶχα τὸ σπίτι μας.. μήπως ὑπαρξε ποτὲ στιγμή που νᾶνοιωσα πόνο, που νᾶνοιωσα πίκρα; Ὅχι, ποτὲ... ή ψέματα λέω... ψέματα, ὑπαρξε μιὰ στιγμή που αἰστανθηκα μιὰ πίκρα. Μιὰ φορά, θυμᾶσαι μιὰ νύχτα που ἀργησα νᾶρτω και με περίμενε τὸ πουλί μου, τρεῖς τέσσερες φίλοι, ὥρα τους καλὴ, ή ἐφτυχία δὲ μ' ἄφησε να μάθω ποτὲς ἂν πέθαναν ή ζῶνε, με πήγανε σὲ μιὰ μπουραρία και με μεθύσανε. Σηκωθήκαμε να φύγουμε, ἐγὼ μελοτοῦσα νᾶρτω σπίτι, ἐκεῖνοι δὲν ἤξερα που θά πηγαίνανε. Σάν ἔμαθαν τὸ σκοπὸ μου με τραβήξανε, δὲ μ' ἀφήσανε, εἶπαν πῶς δὲν ἔπρεπε να χαλάσω τὴν παρία, μ' ἐπείσανε στὰ τελεφταῖα. Πήραμε κάτι δρόμους, που δὲν τους ξαναἔδα ποτὲ ὡς τὴν ἡλικία που εἶχα φτάσει. Στεκούμαστε σὲ μιὰ πόρτα, χτυποῦμε, μπαίνουμε μέσα. Που διάβολο πηγαίναμε, εἶπα με τὸ νοῦ μου, γιατί σὲ βεβαῖω τίποτα

δὲν εἶξερα, σαν τὸ στραβὸ στὸν Ἄη σερνύμουνα. Τέλος, να μὴν τὰ πολυλογοῦμε, θροναζοῦμαστε σὲ μιὰ κάμαρα καλοσυγυρισμένη. Σὲ κομμάτι ἀνοίγει μιὰ πλαϊνὴ πόρτα και πηδᾷ μέσα μιὰ κοπέλα μισόγυμνη, με μπράτσα ἀνοιχτά, λαίμους ἀνοιχτούς, ποδάκια ἀνοιχτά και ὀμορφιά, πρώτης τάξης ὀμορφιά. Ἦρτε καταφτεῖας σὲ μένα, να με συχωρέσης γυναίκα, μεθυσμένος, ξέρεῖς... μ' ἀγκάλιασε και με φιλοῦσε, ξέρεῖς, μεθυσμένος. Τὸ αἶμά μου ἄναψε, κόρως κ' εἶμουνα ἔτοιμος να τῆς ἀνταποδώσω κ' ἐγὼ τὰ ἴδια, να με συμπαθήσης γυναίκα, μεθυσμένος ξέρεῖς... Μὰ κρατήθηκα, ἦρτες στὸ νοῦ μου ἐσὺ, ή εἰκόνα σου, ἐσὺ ή ἴδια φανερώθηκες μπροστὰ μου και τινάγτηκα, ἔδωσα μιὰ σκουνητὰ τὴ γυναίκα ἐκείνη κ' ἔκανα να φύγω... Οι φίλοι μου γελούσαν.. κατάλαβα τὴ φκιάκα τους, τους ἔβρισα κ' ἔφυγα. Θ-μοῦμαι ἐκείνη τὴ βραδιά σαν ἦρτα σπίτι... σ' ἀγκάλιασα, σὲ φίλησα, σὲ φίλησα, δὲ σὲ χέρτανα. Ἄλλο τίποτα δὲν ἔχω να σοῦ πῶ, ξέρεῖς μεθυσμένος εἶμουνα... τὰ ρέστα τὰ ξέρεῖς... Και τώρα ἔλα, πῆς τὴ δικὴ σου τὴ ζωὴ.

«Ξεροκατάπιε μιὰ ή Ἰουλία κι ἀρχισε:

« Σαν ἦρτε και με ζήτησε. ἀπὸ τους γονιούς μου είναι ἀλήθεια που δὲ σὲ ἤελα... μα μ' ἐπείσε ή μητέρα. Εἶχες πλοῦτη, εἶσουνα καλὸς νέος, ἐνῶ ἐγὼ τί εἶμουνα, ένα φτωχὸκρίτσι ἄπροικο και τίποτα παραπάνω. Ἄποφάσισα λοιπὸν και σὲ πῆρα. Και δὲν εἶμουνα δυστυχῆς,

Γράψαμε να καταλάβεις τί θέλω να σου πω, θυμήσου τί γράφτηκε αυτές τις μέρες για την παράσταση της «Αντιγόνης» που όλες οι εφημερίδες (χωρίς να τις βάλει βέβαια ο κ. Σιγάλας, ο ήσυχος κι αβύρτος αυτός ερημίτης) μας πήρανε ταυτιά μας να μας φωνάζουν πως το τάδε πρόσωπο θάν το παίζει ή τάδε κυρία, ευνουμένη μαθήτρια του κ. Σιγάλα, και άλλο πρόσωπο ή τάδε κύριος, ευνουμένος μαθήτης του κ. Σιγάλα, και πώς την παράσταση θάν τη διαδίδει ο κ. Μιστριώτης, ευνουμένος δασκάλος του κ. Σιγάλα κτλ.

Να ζει κανείς και να δουλεύει για να ποχτήσει την ευνουία του κ. Σιγάλα, δεν είναι και μικρό πράμα. Να μας ευνουεί λοιπόν κ' έμας ο γενικός αυτός Φαβορίκος των Μουσών και των Χαρίτων.

Δικός σου
Τριδιάτας

Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΟΥ ΚΥΚΛΩΠΑ

Φίλατε «Νουμά»,

Είδαμε με μεγάλη προσοχή—μελέτησα μπωρώ να πω—τη μετάφραση του Κύκλωπα του Έβριπίδη που δημοσιεύτηκε στα φύλλα 133, 134, και 135 του «Νουμά».

Έτσι όπως το διαβάσατε είδατε ένα δράμα ζωντανό χωρίς κουσούρια, που δε σκοτίζεται ποιθενά στα σημερινά συνήθεια και όσοι έτυχε, περιδεδυγμένος στη Ρούμελη ή στην Ήπειρο, να πέρασαν και μία νύχτα στη σπάνη, θάν τήνε θυμηθούνε έφτους διαβάζοντας τον Κύκλωπα. Δέ βρίσκω λόγια να παινέσω τη μετάφραση αυτή γιατί έχει δουλειά μεγάλη που δέ μπορεί να τηνε νοιώσει κανείς χαδούοντας την έτσι ελαφρά με τη ματιά του. Πάρτε τη στερεότυπη έγδοση του Κύκλωπα και θά σ'ε βοηθήσει πολύ στο να νοιώσετε τη δουλειά αυτή· όλες αυτές οι τσοπάνικες εκφρασεις, όλα τα εκφωνήματά τους, τα άστεία τους, κ' αυτές ακόμη ο ρυθμός του τραγουδιού των Σατυρόπουλων, είναι μελετημένα βαθιά. Ο μεταφραστής μελέτησε όλα, τα άναλυσε, τα αίστάνθηκε, τα έκλεισε μέσα του, έπειτα μελέτησε και τη σημερινή ζωή της Ελλάδας, του χωριού, της αληθινής Ελλάδας, με μελέτη σοβαρή και κοπιαστική και άρχισε να μεταφράζει αποδίνοντας. Η απόδοση αυτή είναι το δυσκολότερο μέρος μιας αρχαίας μετάφρασης. Και θυμίζωμαι τη στιγμή αυτή τα λόγια ενός κυρίου που έγραφε πέρυσι στα «Παναθήναια» για την παράσταση της «Ορίστειας» του Σωτη-

ριάδη: «Η άναβίσις του αρχαίου δράματος είναι όπως και ο τετραγωνισμός του κύκλου». Ο κύκλος αυτός θά τετραγωνιστεί μιá χαρά άν στο θέατρο παιχτούν μεταφρασεις τέτιες και τις άκούει άκροατήριο γνήσιο Ρωμαίικο κ' όχι το εκφυλισμένο των σαλονιών. Για τίτιο άκροατήριο δέν είναι ο «Κύκλωπας».

Μέσα στην άμαθειά μας για τον άρχ. κόσμο κάνομε τις άναλογίες μας με τον σημερινό των σαλονιών που, κατά τον δασκαλισμό, μοιάζει περισσότερο με τον αρχαίο γιατί μιλά καθαρέβουσα, όπως κ' έγω θά ήμουνα έξαφνα Σωκράτης άν φορούσα τα ρούχα του Σωκράτη.

Ο αρχαίος Έλληνας βσιλικός άπέχει από τον σημερινό όσο το φώς από το σκοτάδι. Είναι όμως άπαραλχτος αυτός ο αρχαίος με το Ρήγα των δημοτ. τραγουδιών.

Η διαφορά που κάνει τον κύκλο άτετραγωνιστο έδω είναι το άκροατήριο, είναι ή ψυχή ή άνάλλοιωτη του αρχαίου Έλληνα και του σημερινού χωριάτη.

Για το σημερινό κόσμο των σαλονιών ευστήνω τη Γαλλική μετάφραση της Ιλιάδας από τον Lamotte—άφου μάλιστα ξέρουν τα Γαλλικά καλύτερα από τα Ρωμαίικα—που παρουσιάζει τον Όδυσσέα με φρέσκο και την Ήρα με face-à-main και τον Δία να δίνει το μπράτσο του στη θεά και στη μήσθη.

Αφτή ή μετάφραση που τόσο τηνε χτύπησαν στη Γαλλία είναι για τη σημερινή μας Ελλάδα, και ή μετάφραση του «Κύκλωπα» ή λεβέντικη, για την Ελλάδα του 21. Μά έμεις, λέει ο Βαλαωρίτης—και τώπε μάλιστα δώ και 40 χρόνια—άπέχομε από τη γενιά σου 21 όσο έκείνη άπ'τους προπάπους της. Άκούτε σήμερα κάτι όνόματα παλημαρίσια πουκάμαν κρόσο στα 21 κάτι όνόματα που σ'ε ένθουσιάζουν, που σ'ε φέρνουν στον νου κάτι φουστανελλάδες με λεβέντικες μορφές σαν και δαύτες των άγωνιστάδων που δημοσίεψε ο Σκόκος τώρα τελευταία δυό τρία χρόνια στο «Ήμερολόγιό» του, γυρνάτε στους κατόχους τους και βλέπετε κάτι εκφυλους με μονόκλ, κάτι γυναικίτσες, κάτι τζιτζι-ποπό.

Ο Κύκλωπας δέν είναι για τους τίτιους. Ο μεταφραστής του δέν ήθελε κ' ούτε ήθελε νάχει υπόψη του μιá τέτοια Ελλάδα έγραψε και θά γράψει για το λαό για το «Έθνος κ' όχι για τις έξαιρέσεις του—άλλοίμονο τις τόσο μεγάλες.

Ο Κύκλωπας θά ζήσει, θά ζήσει, γιατί έχει όλα τα προσόντα να ζήσει. Ψυχολογία και δραματική ποίηση ενός Έβριπίδη, μετάφραση άριστοτεχνική, άπόδοση τέλεια. Ο κ. μεταφραστής θά καλλιεργήση πιστέβω και πρέπει να καλλιεργήση το είδος αυτό και μάλιστα τις Λεβέντικες Τραγωδίες που έχει τη δύναμη να τις άποδίνη θαυμάσια. Οί γνήσιοι Έλληνες που θά μ'ε διαδεχτούν θά αίστάνονται καλύτερα την άξία της μετάφρασης και θά τονε βλογούνε λέγοντας:

—Αυτός ο άνθρωπος έβεργέτησε την πατρίδα του.
Πόλη.

Στέφανος Παρθενικός.

ΤΟ ΠΑΡΑΠΟΝΟ ΤΟΥ ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗ

«Χειμώνισαι!.. Στην άβυσσο φερούγισαι ή νεότη, κ' ή θεία της φεγγεβολή βυθίστηκε στα σκότη! Τώρα χλωμός και σέρνοντας μαζί μου τη φλογέρα στις χιονισμένες ρεμματιές πλανιέμαι νύχτα-μέρα...

... Όλουθε πίκρες, συμφορές! Όλουθε καταδίκη! Έβώλιασε στα στήθια μου έρήμωση και φρίκη... Μά θλίψη βλέπω πένθιμες και νεκρωμένες χάμου να γέρνουν οι έλπίδες μου και τα όνειράτά μου!..

Στην τρικυμία της ζωής επέλασα, και μόνο τους στεναγμούς άπάντησα, το κλάμμα και τον πόνο· τώρα οι νιοί τριγύρω μου θωρούν με καταρρόνια το γέρντα που σώριασαν έρείπιο τα χρόνια...

Στα σπήλαια, στις έρημιές γυρεύω ύπνο πλάνο· πότε θά λείψουν οι καημοί, ά! πότε θ' άνασάνω! Η παγωμένη μου καρδιά έστέρησε, και νοιώθω σβυσμένο κάθε όνειρο, σβυσμένο κάθε πόθο!...

ΝΑΪΟΛΩΕΩΝ Α. ΛΑΠΑΘΙΩΤΗΣ

Ο ΤΣΑΡΟΣ ΣΕ ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ

Η κορώνα δέ φυλάει από κεφαλόπονο τον Τσάρο

Και του Τσάρου τα πλεμόνια δέν τον σβήνουνε τον ήλιο.

Με το κνούτο, και του Τσάρου θά ματώνανε τα πίσω.

Του Θεού μπορεί νάν' άξάδερφος ο Τσάρος, μά ο άδερφός του όχι.

Μακρύ κ' άν έχει ο Τσάρος χέρι, μά τον ουρανό δέ φτάνει.

τον είδε μιá, γύρισε το φύλλο, σοβαρέθηκε κ' άφτός κ' είπε:

—Σου κεκοφίνεται ποή γελώ... Άμ τι ήθελες να γυρίσης από τη γυναικά σου να σου ξεμουστρεφτή τη μουσικιά ζωή της... Άν έκαμαν όλοι σαν κ' εμένα, πόσο σήμερα θά τρεβούσαν τα μαλλιά τους για την άπιστία της γυναικας τους.. Δέν είσουνα έπαρησιτημένος να μην ξερρε-τίποτα κ' έτσι το γαλήνιο ταξίδι της ζωής σου να μην ταρχιτή από κανένα κύμα;.. Τι με μέλει έμένα, σ'ε παρακαλώ, ε με βρίσκουνε από πίσω μου.. πίσω άπ το βασιλιά δ,τι θ'ε π'ε. φτάνει έκείνος που δέν άκούει τίποτα και καθεται έφτυχισμένος στο θρόνο του. Η γυναικά μου με άπάτησε, έγω δέν έμαθα τίποτα, πέθανα χωρίς να μάθω τίποτα, είναι το ίδιο σ'ε να μη με άπάτησε.. είναι ψίματα;.. Μά περιποιήθηκε, μ' έσωσε δ,τι της γύρεψα, τη ζωή της, την άφοσίωση, τις περιποιήσεις της, τη νόμιζα τίμια, ίκανοποιούμουνα έτσι και ήθικα. Τι να γυρίσω περισσότερο; Η δριβθα σκαλίζοντας βγάξει τα μάτια της. Να τώρα βλέπεις άφτόνε τον ά-θρωπο που φορτωμένος με το κουφάκι του περπατά; Βλέπεις κ' έκείνο το δέντρο που κουνιούνται τα φύλλα του άπ τον άέρα; Τα βλέπεις άφτα και τα πιστέφεις και όμως μπορεί ο άνθρωπος έκείνος να μην περπατά και τα φύλλα του δέντρου να μην κουνιούνται, μπορεί να παθίνουμε καμμιá οφθαλμαπάτη, καμμιá γέλωμα τού μπτιού, είναι καμμιá ανάγκη να π'εμε να πιστέφουμε τον άνθρωπο και τα φύλλα για να

βεβιαθούμε; Και τί μ'ε κόφτει; Το π'αν είναι να νομίζω κανείς και ναπολαβίζην έκείνο που νομίζει... Ίσια με τώρα ή γυναικά σου σου έδωσε κανένα σημάιο της όπιτιάζ της, σου έκανε να νομίζω πως δ'ε σ' αγαπ'ε;... Όχι, ε τότε θά πη πως για σένα ή γυναικά σου είτανε πιστη και σ' αγαπούσε. Τελείωσε. Μά ψέματα είτανε, τί σ'ε μέλει εμένα; Έσύ ίσια με σήμερα δέν πέρασες τη ζωή σου νομίζοντας πως αγαπίσσαι; Έλα, πάρε τον τάδε να πούμε, που αγαπήθηκε σ'αλήθεια και δέν άπατήθηκε, π'ε μου τί περισσότερο ένοιωσε άπ σένα, που νομίζεις πως αγαπίσσαι και που δ'ε σου δόθηκε άφορμή να νομίζεις το έναντιο; Σου το είπα και σου το ξαναλέω, σ'ε νομίζεις πως είσαι κουτσός είσαι κουτσός, σ'ε νομίζεις πως έχεις μιá μεγάλη μύτη, έχεις τη μεγάλη μύτη, γιατί έκείνο το νομίζεις προέρχεται από κατάπαισμα. Κατάλαβες τώρα; Πήγαινε, γλήγορα πήγαινε και φίλησε τη γυναικά σου και πάρε της και συχώρεση, γιατί την είπες άτιμη και βρώμα.

—Μά πως γίνεται άφτό, πως μπορεί κανείς να μη θέλη να μάθω βλοφυχη τη ζωή της γυναικας του, άπ τον καιρο της παντρείας της τουλάχιστο;...

—Δέν πρέπει, σου είπα, ο άνθρωπος σ'έν κόσμο να τα γυρέβη όλα... Κάνεις ένα βιβλίο και βρίσκουνται μαρκοί και σου το έκθειάζουνε μπροστά σου, σ'ε κάνουνε να νομίζεις πως είναι άρ-πουργημα το βιβλίο σου και σ'ε μεγάλος συγγραφέας, μά σ'αλήθεια το βιβλίο σου μπορεί να είναι μηδενικό και σ'ε ένας άνήτος γραφ'ε... Τι σ'ε κό-

φτει εμένα, εσύ φτάνει να πεθάνης νομίζοντας πως είσαι δοξασμένος, γιατί κ' ή δόξα είναι ένα άπ τα πολλά τα πράματα που κάνουν τον άθρωπο έφτυχή, έτσι του ανθρώπου ο έγωισμός γίνεται... μην π'ε να άκροαστής κρυφά να δ'εις το τί λένε για σένα, μπορεί να πουνε τίποτις κακό και να σου καθοφανή... και να χάσης και μιá κίττα έφτυχίας... Φίλε μου, ή αληθινή αλήθεια δέ φέρνει την έφτυχία και γι' αυτό είναι ψέμα· το τί νομίζεις είναι ή σωστή αλήθεια και παραπάνω μη γύρεβε ε θεός να παράσης τη μικρή ζωή σου έφτυχισμένος και χωρίς φουρτούνες, γιατί ο κόσμος για το όντο, όπως σκέφτεται άφτό, δέν είναι κατιτίς πολυσύνθετο, ούτε ο έτερισμός παίζει μεγάλο ρόλο, παρά μόνο το έγω υπάρχει και βασιλεύει και κάτι πράματα που έφχαριστούνε το έγω, τίποτα άλλο και γι' αυτό και μόνο πασκίζει το όντο και πρέπει να πασκίζη... παράδειγμα πάρε τα ζώα... Έλα, πήγαινε γρήγορα να φιλήσης τη γυναικά σου, που ίσια με τώρα δ'ε σου έδωσε άφορμή να πικραθής... που έχει άκείραια ίκανοποιήσει το έγω σου.

—Άντίο, Βαρλά, αντίο... π'ίγω να σιλήσω τη γυναικά μου...

1904

ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Εσίδι, ως είναι και του Τσάρου, δε μπορεί γλυκό να κάνει.

Και του Τσάρου το χέρι πέντε δάχτυλα έχει. 'Αντιλαλάει του Τσάρου η φωνή και δίχως βουνα ένα-γύρο.

Τσάρος παχύς, λιγνός ζητιάνος, με την ίδια ευκολία κουβαλιούντ' από το Χάρο.

Δάκρυα σε μάτι Τσάρου κοστίζουνε στη χώρα του πολλά πολλά μαντήλια.

Σά γραφή ο Τσάρος στίχους... ούαι στον ποιητή!

Παίζοντας ο Τσάρος, μ' ένα μάτι οι ύπουργοί του κ' οι αποδέλοιποι στραβοί.

'Εκείνο που δεν κάνει ο Τσάρος, το κάνει ο καιρός.

Και του Τσάρου η γελάδα δε γεννᾷ παρά μουσκάρι.

Τη βλογιά σά βγαλή ο Τσάρος, τὰ σημάδια της στη χώρα.

('Απ' τ' αγγλικά).

Η ΠΟΝΕΜΕΝΗ ΚΑΡΔΙΑ

— Πέρασε η μέρα με βίσινα και πώς θα την περάσω τη νύχτα!.. Έλεγε η άμοιρη-η μάννα και τρέχαν ποτάμι τὰ μάτια της.

Είχε δυο παιδάκια σαν άγγελούδια στο κρεβάτι, και τὰ δυο άρρωστα, πονησιασμένα. Βήγαν και τὰ δυο, σκιζόντουσαν τὰ σιγνάκια τους, κ' έτρεμε η καρδιά της φτωχής μὴν της πάθουσε χειρότερα.

Ποῦ νὰ κλείσει μάτι! Τὰ μάτια της ποτάμι, η καρδιά της γιομάτη πόνο. Ευπνείει τὸ μικρότερο.

— Μαννούλια μου, τὸ γιατρικό!

Τοῦ δίνει τὸ γιατρικό, τοῦ τὸ γλυκαίνει μ' ένα φίλακι στὸ στόμα. Φωτιά της φάνηκε πὼς φίλησε. Τόσο καίγανε ἀπὸ τὴν κάψα τὰ χειλάνια τοῦ μικροῦ της.

— Παναγιά μου, λέει ἡ δόλια βαλαντωμένη ἀπὸ τὸν πόνο, Παναγιά μου Μεγαλόχαρη, σὺ ποῦ μοῦ τᾶφες στὸν κόσμο, σὺ ποῦ μοῦ τὰ μεγαλώνεις, βοήθα τα νὰ γιάνουν και νὰ γλυκάνουν τὴ φαρμακωμένη μου ψυχή.

Και τὸ ρολὸι χτυποῦσε μονότονα και ὁ ὕπνος τὴν έφρευγε, ἀφήνοντας γιὰ συντροφιά της τὸν πόνο.

Κοντὰ τὰ ξημερώματα κάποιος ποῦ περπατοῦσε πάγου κάτω στὸ πεζοδρόμι, με τὸ ντουπ! ντουπ! τῆς περπατασιάς του, τὸ βαρὺ και τὸ μονότονο, τὴ νανούρισε τὴ δυστυχισμένη μάννα και τῆς ἀπαλόκλεισε τὰ κουρασμένα μάτια της.

Κ. Α. Τ.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Έντοκοι καταθέσεις

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δέχεται ἐντόκους καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια καὶ εἰς χρυσόν, ἤτοι εἰς φράγκα καὶ λίρας στερεῖνας ἀποδοτίας εἰς ὀρισμένην προθεσίαν ἢ διαρκείας Αἰ εἰς χρυσὸν καταθέσεις καὶ οἱ τόκοι αὐτῶν πληρώνονται εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα εἰς ὃ ἐγένετο ἡ κατάθεσις, εἰς χρυσὸν ἢ δι' ἐπιταγῆς ὄψεως (chéque) ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἐπιταγῆν τοῦ ὁμολογίουχου.

Τὸ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι τῶν ὁμολογιῶν πληρώνονται ἐν τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι καὶ τῇ αἰτήσῃ τοῦ καταθέτου, εἴτιο Ὑποκαταστήματι τῆς Τραπεζῆς, ἐν Κερκύρα δέ, Κεφαλληνίᾳ καὶ Ζακύνθῳ διὰ τῶν ὑποκαταστημάτων τῆς Ἰονικῆς Τραπεζῆς.

Τόκοι τῶν καταθέσεων

1	1)2	ταῖς	0)0	κατ' ἔτος	διὰ	καταθ.	6	μηνῶν
2		"	0)0	"	"	"	1	ἔτους
3	1)2	"	0)0	"	"	"	2	ἔτων
2		"	0)0	"	"	"	4	ἔτων
4		"	0)0	"	"	"	5	ἔτων

Αἱ ὁμολογιοὶ τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἐκλογὴν τοῦ καταθέτου ὀνομαστικαὶ ἢ ἀνώνυμοι.

ΒΓΗΚΑΝΕ ΣΕ ΒΙΒΛΙΟ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΟΙ ΚΑΙ ΠΕΘΑΜΜΕΝΟΙ

Δράμα με τρία μέρη

ΧΡΥΣΑΥΓΗ—ΤΑΦΟΣ ΣΤΟ ΓΙΑΛΟ

Δηγήματα

ΠΟΥΛΟΥΝΤΑΙ: Δρ. 2 γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ δρ. 2 γιὰ τὸ ἐξωτερικό.

Στὰ γραφεῖα τοῦ «Νουμά» καὶ στὸ Βιβλιοπωλεῖο τῆς «Ἐστίας».

Η ΜΗΔΕΙΑ

(Μεταφρ. Γιάννη Περγαλιτή)

Πουλιέται δὺο δρ. (φρ. χρ. 2 γιὰ τὸ Ἐξωτερικό) στὰ γραφεῖα τοῦ «Νουμά» καὶ στὸ Βιβλιοπωλεῖο τῆς «Ἐστίας».

ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΙΟΜΑΧΙΑΤΙΚΟ

Ἄπο Πέμπτη σὲ Πέμπτη

Ἐπιμελητὴς Ἐσωτερικῶν ὁ Θ. Π. Ντεληγιάννης
Σκοτωμοί.— Δίβρη 1, Θουρία 1, Περαιᾶς 1.
Λαβωμοί.— Ἀθήνα 10, Περαιᾶς 8, Βόλος 1, Πάτρα 1.

Κλεισιές.— Ἀθήνα 12, Περαιᾶς 9.

Ἀπαγωγή.— Ἀθήνα 2.

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Ἄδικα φωνάζανε μερικοὶ γιὰ κίτι στρατιωτικὰ παρ- τράγουδα ποῦ γινήκανε τίς προζήλλες στοὺς Ἀμπελόκη- πους.

— Σπουδαῖο πρᾶμα, βλέπετε, νὰ πιάσουν δυὸ τρεῖς στρατιωτικοὶ ἓνα μπακάλη, νὰν τὸν σπᾶσουν στὸ ξύλο καὶ νὰ τοῦ πολιορκήσουνε στὰ ὕστερα καὶ τὸ μαγαζὶ του.

— Πὼς ζητᾶτε, χριστιανοί, νὰχοῦμε στρατὸ ἅμα δὲν τὸν ἀφήνετε νὰ κάνει ποῦ καὶ ποῦ καὶ μερικὰ τέτια γυ- μνάσια;

— Δικολαβικώτατα καὶ Χαντζιδακικώτατα ἀπαντᾶει ὁ κ. Σκιᾶς στὴν ἐπιφυλλίδα τοῦ συνεργίτη μας Ἀναστα- σιάδη «Περὶ γλώσσης Σκιᾶς». Διαβάσαμε τὰ τέσσερα φύλ- λα τοῦ «Ἀγῶνα» (ἀριθ. 309-312) ποῦ δημοσιεύεται ἡ ἀπάντησις καὶ καταχαρήκαμε ποῦ ἡ δημοτικὴ μας ἀπό- χτησε ἓναν τέτιο πολῦτιμο φίλο, τὸν κ. Σκιᾶ.

— Ἐνα ὁμορφο ποιηματάκι δημοσίεψε κάπου αὐτὲς τίς μέρες ὁ κ. Ι. Γενοβίλης, παρωδώντας πολὺ Ἰνστίμα τὰ Ἑλληνογαλλικὰ τῶ δικῶ μας ποῦ ἀστράψαν καὶ βρόν- τησαν στὸ Ἀρχαιολογικὸ Συνέδριο.

— Νὰ καὶ δυὸ τρεῖς στίχοι ποῦ ἀξίζουν νὰ ξανατυπω- θοῦν κ' ἐδῶ:

«... Ἐμεῖς ἐδῶ ποῦ ἤρθαμε
νοῦ σὲμ βενὺ ὦ ἔνοι,
σὲ σᾶ; ἢ δόξα ἔμεινε
σὲ μᾶ; ἢ λόξα μένει.»

Κι' ἔγειναν ὀνομαστικαὶ
ὀρρικπλεμᾶν ἀπόλοτοι
καὶ ἔτρεχαν ἔσκουφωτοὶ
καὶ ἔφρευαν ἔσπόλυτοι.

Τοιαύτην δὲ τινα ἰδῶν
εἰς τοὺς κανόνες ἔχθρικὴν
συνέλαβεν ὁ Μιστριφτ
καὶ ἔτραψεν εἰς γενικήν...»

— Ὁ πρῦτανος κ. Λάμπρος διορίσθηκε ἀπὸ κάποιον τενεκεδένιο πατριώτη Ἐθνικὸς φρουρός. Ὁ κ. Λάμπρος τῆχοῦμε γιὰ βιβλίο πὼς θὰν τὸν γυρίσει πίσω τὸν τίτλο.

— Ὁ διαγωνισμὸς τοῦ «Νουμά» θὰ ξαναγίνει. Ἀρχί- ζει μάλιστα ἀπὸ σήμερα καὶ τελειώνει τὴν τελευταία μέρα τοῦ Ἰουνίου. Βραβεῖο τὸ βῖο, τριάντα δραχμῆς. Τὸς δροῦς τοὺς βλέπετε στὴ σημερινὴ κρίσις τοῦ Ἀ γ ω ν ο ῦ ἔ τ η καὶ εἰς βραβευμένους περιγραφᾶς.

— Μαθαίνουμα πὼς οἱ ἔνοι ἰσχυρολόγοι τὰ γέσανε μετὸ λόγο ποῦβγαλε ἀπὸ τὸν στήν Ἀκρόπολιν ὁ κ. Καραπάνος.

— Εἶγαν τέτιος ὁ λόγος ποῦ οἱ ἔνοι ἀπὸ τὴ μιὰ λέ- γανε πὼς τοὺς κάνει μῆθημα ἰσχυρολόγιας ὁ κ. Ὑπουρ- γός, κὶ ἀπὸ τὴν ἔλλη πὼς δίνει ἐξέτασας γι' ἀρχαιολόγος.

— Ὁ κ. Καραπάνος τὸ εἶπε νερίκι τὸ μῆθημά του.

Ο ΙΔΙΟΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

— κ. Δομ. Δάρδ. Chibin el Kom. Λάβαμε τὴ συν- τρομὴ καὶ σὰς εὐχαριστοῦμε — κ. Πηλοδοσόνδισφ. Πετρούπολη. Αὐτὸ τὸ μῆνα δὲ μᾶς στείλατε τὰ ρούβλια καὶ πελαγώσαμε. Ἡ «Ἐστία» δὲ συμβιβάζεται. Ζη- τᾶτε πολλὰ. Ἰτα μὲ 200 γιλ. Τὰ ὀνίτε; Ρωτῆστε κα- τὸν Τσάρο. Μὴν ξεχάσετε νὰ περάσετε στὰ μυστικά. ἔξοδα καὶ τὰ «Πάτρα». Εἶναι φύλλο ποῦ μᾶς χρειάζεται γιὰ νὰ γελᾶμε — κ. Νικ. Κ. Παπαγεωργ. Βόλο. Στείλτε μας γραμματόσημα 50 λεπτ. καὶ θὰ τὰ λάβετε ἰμέσως συ- στημένα. — κ. Ἀρθ. Νόστιμα. μὰ γιατί δὲν τὰ στέλ- νετε στὸν ἴδιο; — κ. Κωστή Τριπτόλεμο. Φανταζόμα- στε τὰ γέλια ποῦ θὰ κίνετε ἂ σὰς ποῦμε πὼς σὰς πιστέ- ψαμε! Ἡ «Μήδεια» πουλιέται διὸ δραχμῆς στὰ γραφεῖα μας καὶ στὸ Βιβλιοπωλεῖο τῆς «Ἐστίας». — κ. Κιμ. Γού- ναρη. Λάβαμε τὴ συντρομὴ ἀπὸ τὸν κ. Γιαν. Σταμν. καὶ σὰς εὐχαριστοῦμε. — κ. Ε. Ραδόπ. Ξαναδιαβάστε τὸ ἄρθρο τοῦ κ. Βέη γιὰ τὸ Πα ο θ ε ν ο ς, μὰ μὲ προ- σοχή, καὶ θὰ δεῖτε πὼς ὁ κ. Ράδος κοροϊδεύεται καὶ ὅθι θὰ μᾶς εἰπᾶι, καθὼς τὸ φινταστήκατε καὶ μᾶς τὸ γράφατε κίδλας.

ΣΤΟ ΒΑΣΙΛΙΚΟ ΑΝΘΟΠΩΛΕΙΟ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤ. ΤΣΟΥΤΣΟΥ

ΔΟΥΔΟΥΔΟΠΑΡΑΔΕΙΣΟΣ

ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ

τὸ ἓνα, κ' ἓνα φρ. χρ. γιὰ τὸ ἐξωτερικό, πουλιοῦνται στὰ γραφεῖα μας τῆχοῦθα βιβλικά:

Τοῦ Ψυχάρη «Ταξίδι» καὶ «Ὀνειρο τοῦ Γιαννίρη».

Τοῦ Πάλλη «Ἡλιος καὶ φεγγάρι».

Τοῦ Φωτιάδη Τὸ «Γλωσσικὸ ζήτημα καὶ ἡ ἐκπαιδευτικὴ μας ἀναγέννησις».

Τοῦ Ἐδδαλιώτη «Ἱστορίαι τῆς Ρωμισσίνης καὶ «Μαζώχτρα, Βρουκολακας κλπ.»

Τοῦ Φιλάντα Γραμματικὴ τῆς Ρωμῆικης γλώσσας (μὲρ. Α').

Τοῦ Λόγγου «Δάρνης καὶ Ἰλὸν» (χαρτοδε- μένο) μεταφρ. Ἡλ. Βουτιερῆδη.

Τοῦ Σοφοκλῆ Αἰας. Μεταφρ. Ζήσιμου Σί- δερη.

Τοῦ Κ. Ησαγιάννη «Μοσκιές» (Δηγήματα 50 λεπτά).

Ἡ Ἰλιάδα, μεταφρασμένη ἀπὸ τὸν Ἀλέξ. Πάλλη δρ. 3 καὶ φρ. χρ. 3 στὸ ἐξωτερικό.